

ภาคผนวก

สัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดลพบุรีและอดีตประธานชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุ
สถานและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี
วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2556

ถาม ในการกำหนดแนวเขตโบราณสถานมีข้อพิจารณาอย่างไร

ตอบ ในอดีตมีมติคณะรัฐมนตรี

ถาม ปัจจุบันเป็นอย่างไร

ตอบ นิยมใช้กันมากและเดี๋ยวนี้ก็ยังมีการยึดถือปฏิบัติกันอยู่ ก็คือมติคณะรัฐมนตรีได้กำหนดไว้ว่า ให้ส่วนราชการทั้งหลายถือปฏิบัติว่าโดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ ให้ส่วนราชการต่างๆที่จะสร้างสิ่งก่อสร้างใดๆ ให้สร้างห่างจากโบราณสถาน 20 เมตร ตามมติคณะรัฐมนตรีตั้งแต่สมัย พ.ศ. 2505 หรือ พ.ศ.2504 คนเขาก็ใช้ประโยชน์จากจุดนี้กันเยอะมาก

ถาม อาจารย์เคยเขียนในหนังสือของอาจารย์ว่า การป้องกันปัญหาการบุกรุก คือ จะต้องมีการกำหนดเขตโบราณสถาน

ตอบ ใช่ นั่นถือว่าเป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะรักษาไว้ได้ ซึ่งจะต้องมีการรื้อฟื้นตั้งงบประมาณขึ้นมาเพื่อที่จะขึ้นสำรวจเขตไหนโดยเฉพาะเมืองนะ เพราะมีจะนั่นจะมีปัญหา คือ การไม่สามารถบังคับใช้กฎหมาย ประเด็นมันมีอยู่สองอย่าง ยุคที่เสื่อมโทรมที่สุดในการทำลายโบราณสถานเมืองลพบุรีนั้นมีสาเหตุมาจากการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ประเด็นก็คือ ข้อที่ 1. การไม่ได้กำหนดขอบเขตที่แน่นอน ข้อที่ 2. คือ การบังคับใช้กฎหมาย ข้อที่ 3. ก็คือ ส่วนราชการอื่นๆอาศัยประโยชน์เพื่อการเมือง ข้อที่ 4. คือ ไม่มีการแยกเป้าหมายที่ชัดเจนในการอนุรักษ์เมืองลพบุรี แต่อาจจะเป็นเพราะเขาถือว่าเป็นเรื่องของรัฐไม่ใช่เรื่องส่วนตัว ก็เลยไม่ได้ใส่ใจที่จะเข้ามาแทรกแซงการทำประโยชน์ ผมว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่ทั่วถึงนะเช่นเดียวกับปัญหาป่าไม้ เช่นเดียวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมทุกอย่างมีบทเรียน

ถาม มีปัญหาในอดีตที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานหรือไม่

ตอบ มีการขออนุญาตสร้างอาคารติดกับรั้วปรังค์สามยอด ตอนนั้นรองอธิบดีกรมศิลปากรเขาจะเป็นคนออกแบบ แล้วให้ผมพิจารณาอนุมัติซึ่งผมเป็นหัวหน้าหน่วย ในตอนนั้น แต่ผมไม่เห็นด้วยแล้วไม่อนุมัติ คือไม่อนุมัติ เขาก็เลยขอมลลดลง ภายหลังมีการขออนุญาตสร้าง เรื่องนี้เทศบาลเคยหารือไปที่กรมศิลปากรแต่กรมศิลปากรบอกว่าพื้นที่ตรงนี้อยู่นอกเขตโบราณสถานไม่ใช่อำนาจของกรมศิลปากร สุดท้ายก็มีการอนุญาตให้สร้างอาคารติดกับรั้วโบราณสถานได้ ตรงนี้ก็เป็นสถานที่เดียวที่แปลกกว่าอื่น

ถาม การอนุรักษ์โบราณสถานนี้ จริงๆแล้วถ้าเกิดว่าเราจะอนุรักษ์ เน้นอนันต์ก็อาจจะต้องมีการไปจำกัดสิทธิของเอกชนเช่น การควบคุมความสูงของอาคารโดยรอบโบราณสถาน อาจารย์มีความเห็นอย่างไรครับ

ตอบ ในเรื่องนี้ เราควรกำหนดรูปแบบอาคารให้สอดคล้องและกลมกลืนกับโบราณสถาน นอกจากนี้การตัดแปลงหรือซ่อมแซมอาคารก็ควรคำนึงถึงสภาพที่กลมกลืนกับโบราณสถานด้วย ขณะเดียวกันการทาสีหรือสีที่ทาอาคารต้องให้เป็นสีที่กลมกลืนกับโบราณสถานไม่ใช่สีที่ทาแล้วปรากฏว่าดูแล้วแปลกแยกจากสีของโบราณสถานไม่กลมกลืนอย่างนี้ก่อให้เกิดทัศนียภาพอุจาดตาได้ ป้ายโฆษณาควรกำหนดรูปแบบ สี อะไรทำนองนี้ถ้าจะอนุรักษ์กันอย่างจริงจัง ขอยกตัวอย่างอาคารที่ติดกับวัดเสาชิงช้าที่มีการอนุรักษ์โดยให้สอดคล้องกับโบราณสถาน คือ วัดปิ่น และบ้านวิชาเยนทร์ รูปแบบอาคารจะเหมือนกัน สีของอาคาร ความสูงไม่เกินสองชั้น ชายคาที่ยื่นออกมาต้องไม่เกิน 20 ฟุต

ถาม ในการกำหนดโทษและการบังคับโทษมีปัญหาอะไรบ้างครับ

ตอบ หมายถึง การบังคับใช้กฎหมายในเขตพื้นที่เมืองเก่าลพบุรี มันมีหลายกฎหมายมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อการบังคับใช้ จากประสบการณ์พบว่าปัญหาอยู่ที่หน่วยงานจะไม่ยอมมีปัญหากับชาวบ้านและบางกรณีหน่วยงานของรัฐเองกับทำให้เกิดการบุกรุก เช่น นำที่ดินมาให้เช่าเพื่อหารายได้

ถาม อาจารย์เห็นว่าควรทำอย่างไร

ตอบ ต้องแยกว่าหากเป็นการกระทำทำให้โบราณสถานเสียหายโดยตรงควรให้กรมศิลปากรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่วนถ้าเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่โดยรอบโบราณสถานหน่วยงานที่รับผิดชอบควรเป็นเทศบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ถาม การอนุรักษ์โบราณสถานควรเป็นอย่างไร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างไร

ตอบ แนวโน้มในการอนุรักษ์นั้นดูเหมือนจะไม่สัมฤทธิ์ผล รัฐจะอย่างไรกับเอกชนก็มองทั้งเรื่องของการอนุรักษ์และในขณะเดียวกันก็ไม่ปฏิเสธการพัฒนาเมือง คือเหมือนว่าเมืองมันยังคงพัฒนา เพราะมันยังเป็นเมืองที่ยังมีชีวิตอยู่ คือ หมายความว่ามีการอนุรักษ์และการพัฒนาไปด้วยกัน การอนุรักษ์และการพัฒนาจะทำให้เป็นเมืองตาย ตรงกันข้ามเลยนะชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรีพยายามบอกว่าการอนุรักษ์ของเราจะทำให้เป็นเมืองเป็นและเป็นเมืองเป็นที่มีเอกลักษณ์ การค้าธุรกิจคิดเรื่องนี้ก่อนที่สามชุกอีก คุณคิดดูหากการอนุรักษ์ยังรักษามืองไว้ได้ เราอาจมีเอกลักษณ์เฉพาะขึ้นก็ได้คิดก่อนตั้ง 20-30 ปีแล้วนะ ตลาดสามชุกมันเพิ่งจะเกิดมาไม่กี่ปีมานี้เอง นั่นก็คือตลาดสามชุกเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาพร้อมกัน

ทำทางเดินเชื่อมกันปูด้วยอิฐตัวหนอนเป็นอิฐกระเบื้อง แล้วระดมเป็นหลายสิบล้านปูทั้งเมือง ตลาด
ไต้รุ่งก็ต้องเป็นตลาดห้าดาวสะอาด เทศบาลต้องเป็นคนจัดโดยให้พ่อค้าแม่ค้ามาขายที่เขาเรียกฟู้ด
แลนด์นะ ทั่วทั้งเมืองนี้ แล้วก็ยังจะมีรถไฟฟ้าวิ่งตรงกรุงเทพฯ มาลพบุรีเพื่อเที่ยวโดยเฉพาะเหมือน
กรุงเทพฯ หัวหิน เราคิดหมดแล้วเป็นเมืองโบราณที่ส่องไฟทำทุกอย่าง ปูอิฐส่องไฟหมดไป 20
ล้าน แต่ไม่เคยเปิดเลยเพราะเทศบาลบอกว่าไม่มีงบประมาณค่าไฟก็ไม่เสียค่าไฟ แต่จริงๆ แล้วถ้า
เป็นที่ราชการมันต้องถูกจัดการให้มันงดงามให้มันสมกับการเป็นเมืองโบราณที่อนุรักษ์และพัฒนา
ขอขอบคุณครับอาจารย์ และผมขอจบการสัมภาษณ์แต่เพียงเท่านี้ครับ

จบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์
กรรมการชุมชนป้อมมหากาฬ
เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2556

ถาม มีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการกำหนดเขตโบราณสถาน

ตอบ การกำหนดเขตโบราณสถานนี้ มันต้องเริ่มจากว่ากำหนดจากอะไร ถ้ากำหนดจากว่าโบราณสถานมีขนาดนี้มันก็ต้องมีการสำรวจ ในการสำรวจก่อนกำหนดเขตมันต้องมีหลายๆ ส่วน ไม่ใช่รัฐเป็นผู้กำหนดเองมันต้องมีชุมชนร่วมด้วย ต้องมีคนที่อยู่ในที่นั้นหรือบริเวณนั้น หรือคนในตำบลนั้นที่ต้องช่วยกันดู ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด ไม่ใช่ฉันมีหน่วยงานของรัฐที่เดียวคือ กรมศิลปากร และก็ขอสำรวจแล้วก็บอกว่า นี่มันเป็นโบราณสถานสมัยก่อนนะ ฉันขอประกาศเป็นเขตโบราณสถานเลข หมายความว่ามันไม่มีการสำรวจ เพราะว่าก่อนที่จะมีโบราณสถานมันต้องมีคนอยู่ทุกที่ในประเทศไทย ทั่วโลก ก่อนจะเป็นโบราณสถาน คนเป็นผู้สร้างโบราณสถาน เพราะมีคนมาอยู่ถึงจะสร้าง ความเจริญถึงจะเป็นเมือง ตอนนี้อย่าถามว่ากฎหมายเห็นด้วยไหมกับการกำหนดเขตโบราณสถานในปัจจุบัน คำตอบคือ มันต้องมีส่วนร่วมของคนเยอะ มีการสำรวจว่าตำบลนี้มีโบราณสถานอยู่ 5 แห่ง ชาวบ้านเห็นเป็นไง มีชาวบ้านอยู่ขนาดไหนถึงกำหนดเขต ไม่งั้นปัญหานี้แก้ไม่หมดทั่วประเทศ

ถาม ที่ดินที่พักอาศัยอยู่เดิมมันเป็นที่ดินมีโฉนดหรือไม่ครับ

ตอบ ที่จริงแล้วที่ดินตรงนี้มีโฉนด สมัยรัชกาลที่ 1 เป็นคนสร้างป้อมปราการ 14 ป้อม ทั่วเกาะรัตนโกสินทร์ เป็นป้อมปราการที่ป้องกันศัตรู เมื่อก่อนที่นี้ไม่ได้เป็นโบราณสถาน แต่สมัยรัชกาลที่ 3 รัชกาลที่ 5 ได้มีการพระราชทานที่ดินให้กับข้าราชการ ที่ดินตรงนี้มีออกโฉนดในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นโฉนดของประเทศไทยมีทั้งหมด 21 แปลง เป็นที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน มีเจ้าของที่ดินถูกต้องคร่าวๆ คือ มีของที่วัดราชนาคามีทั้งหมด 1 แปลง วัดได้ประมาณ 1 ไร่ และของคุณเล็กนานา 1 ไร่ และมีของข้าราชการเป็นแปลงๆ เยอะมาก มันก็เลยบอกไม่ถูกว่ากี่ไร่แต่ทั้งหมดคือ 21 แปลง ที่นี้มีทั้งหมด 4 ไร่ 3 งาน 95 ตารางวา ทั้งชุมชนป้อมมหากาฬมีทั้งหมด 21 แปลง

ถาม ปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานในอดีต ของที่นี่มีอย่างไรบ้าง

ตอบ การอนุรักษ์โบราณสถานในอดีตของที่นี่เป็นการอนุรักษ์โดยหน่วยงานรัฐ คือมาแค่ซ่อมแซม แล้วก็จบ ถึงเวลาที่ใช้บประมาณในการจัดการซ่อมแซมอย่างเดียว แต่ไม่มีการบอกว่าสำคัญกับชุมชนตรงไหน คือ ไม่มีคนดูแลมากกว่า มาซ่อมแซมแล้วก็ปล่อยถึงเวลา 5 ปี เริ่มร้าวแล้วก็ค่อยมาทำใหม่ การอนุรักษ์โบราณสถานของหน่วยงานในประเทศไทยมันไม่ถูกระบบ การอนุรักษ์มันต้องมีส่วนร่วมับชุมชนคนที่อยู่ใกล้เคียง เพราะว่าไม่งั้นเขาต้องเป็นคนดูแล ถามว่าข้างบนไปไม้ล่าง

หรือว่าที่ไหนก็ตาม ถ้าเกิดว่าไม่มีคนไปกวาด ก็ปล่อยลมพัดมันก็หล่น ถ้าเกิดเปรียบเทียบกับโบราณสถานอย่างอยุธยาที่โบราณสถานเยอะเนี่ยถ้าเกิดคนเพิ่งบุกรุกรัฐจะรู้ไหม ปีหนึ่งมาดูหนึ่งคนก็บุกรุกเพิ่ม ตอนนี้มีปัญหาอยุธยา เชียงราย อะไรก็แล้วแต่ทุกสถานที่ที่มีโบราณสถาน จะมีคนมาอยู่บุกรุกเพิ่ม ครั้งนั้นเชียงใหม่มีคูเมือง กำแพงเมืองก็มีคนมาบุกรุกเพิ่มทุกปี เพราะการพัฒนาประเทศมันไร้ระบบ ทำให้คนต้องไปอยู่บนแผ่นดินที่เป็นของรัฐไปทุกที่ ถ้าเกิดเรามีคนที่อยู่ตรงนั้น แล้วมาช่วยกันดูว่ามีพื้นที่โบราณสถานอยู่ ไร่ คนอยู่รอบนี้ ทำยังงัยให้อยู่แค่นั้นและไม่เพิ่มและปรับปรุงให้ดีขึ้น อันนั้นจะเป็นการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนมากกว่าที่รัฐทำแล้วต้องมาบำรุงเสียเงินทุกปีๆ

ถาม ในเรื่องของการกำหนดเขตโบราณสถาน มีป้ายอะไรที่กำหนดขอบเขตบอกให้รู้อย่างชัดเจนแน่นอนไหมครับ

ตอบ ที่จริงแล้วไม่มี ไปดูแล้วมันไม่มี ก็มีแค่ขอบเขตรั้ว ป้อมเนี่ยดูง่าย ๆ ผมอยู่มา 40 กว่าปีแล้วประกาศที่ไหนไม่รู้ มีป้ายอยู่อันนึงแต่ไม่ได้เขียนโบราณสถานนะ เขียนประวัติป้อมมหากาฬมาจากไหน ใครสร้างแต่ไม่ได้ประกาศว่าเป็นเขตโบราณสถาน อนุรักษ์โดยกรมศิลปากร ไม่เคยเห็นที่บ้านตัวเองก็ยังไม่เคยเห็น

ถาม ในเขตโบราณสถานนี้ มันมีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาคารในเรื่องของการก่อสร้างตัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายไหมครับ

ตอบ มี ตามหลักแล้วมันมีแน่นอน ยกตัวอย่างอย่างถนนราชดำเนินทั้งเส้น ไม่สามารถทุบแล้วรื้อทำใหม่ได้ เพราะเขาอนุรักษ์เป็นโบราณสถาน ในกรุงรัตนโกสินทร์ มันมีสมัยรัชกาลที่ 5 ไม่สามารถทุบและเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้ การทำอนุรักษ์ต้องให้กรมศิลปากรมาดูแล แต่ตอนนี้มันมีขกเว้น ถ้าเกิดฉันอยากจะทำฉันก็ทุบเลยแต่แอบทุบด้วย ศาลฎีกาที่เป็นชาวตอนนี้ อันนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของโบราณสถานในกรุงรัตนโกสินทร์ แต่มีการทุบเพื่อจะรื้อสร้างใหม่ ไม่รู้ว่ามันมีเหตุอะไร แต่โบราณสถานทุกที่จะรื้อจะทำมันต้องมีการพูดคุยทั้งหมด ที่จริงโบราณสถานมีกฎหมายมันก็ต้องอนุรักษ์ และก็ไม่สามารถรื้อถอนได้จนกว่าจะมีการพูดคุยกัน

ถาม อย่างชุมชนบ้านป้อมมหากาฬถูกอนุรักษ์ด้วยหรือเปล่า

ตอบ ที่จริงแล้วชุมชนป้อมมหากาฬนี้ เราขอเชิญกรมศิลปากรมาวัดบ้านโบราณ ที่มีอยู่ 6 – 8 หลังนี้ มาวัดแล้วหลายรอบ เขาก็ยังบอกว่าต้องขอไปดูเรื่องกฎหมายก่อน และยังไม่สามารถออกได้ว่าเป็นโบราณสถานชุมชนป้อมมหากาฬหรือไม่ แต่ชุมชนป้อมมหากาฬไม่ได้อยู่ในกฎหมายการอนุรักษ์ การอนุรักษ์แค่ป้อมมหากาฬอย่างเดียวมันจะมีขอบเขตไม่เท่าไร ชุมชนป้อมไม่ได้มีกฎหมายอนุรักษ์ แต่เรากำลังทำให้เป็นกฎหมายอนุรักษ์อยู่ ถ้าหากเกิดกฎหมายอนุรักษ์กรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานไม่สามารถได้รื้อเราได้นอกจากกรมศิลปากรเท่านั้น

ถาม แสดงว่ากำลังมองว่าจริงๆ กฎหมายในส่วนชุมชนที่มีสิทธิอนุรักษ์และฟื้นฟูโบราณสถานนี้ ยังไม่มี

ตอบ ยังไม่มีเพราะตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2540 – ปี 2550 นี้ ตามมาตรา 86 ถ้าจำไม่ผิด ชุมชนหรือคนไทยต้องมีส่วนร่วมในการบริหารงานของรัฐ ไม่ว่าอะไรทั้งสิ้น ตอนนี้กฎหมายไม่ใช่ตัวจริงนี้แหละคือปัญหาของประเทศไทยที่บอกว่าออกกฎหมายแล้วชุมชนต้องมีส่วนร่วมนะคนต้องอนุรักษ์ด้วย ถามว่าทำได้ไหม ตามรัฐธรรมนูญทำได้เลย แต่ตามของกระทรวงบอกไม่ได้ กฎของกระทรวงเล็กกว่ารัฐธรรมนูญนะครับ แต่เราไม่ใช่รัฐธรรมนูญให้เป็นประโยชน์ น่าจะมีแนวทางร่วมกันทำงานดีกว่าเพราะกฎหมายว่าจะออกต้องไปเข้ากฤษฎีกาไปเข้าอะไรต่อมิอะไรเยอะ แต่กระทรวงหรือกรมศิลปากรสามารถออกกฎกระทรวงได้ว่าให้ชุมชนช่วยกันดูแล ไม่ต้องผ่านอะไรเยอะ แค່ผ่านแค่คณะรัฐมนตรี ไม่ต้องผ่านสภา ถ้าต้องผ่านสภาโอกาสที่มันจะออกมาใช้บังคับมันยากมาก มันเกี่ยวกับงบประมาณ ที่จริงเราไม่ได้หวังเรื่องงบประมาณนะ คุณถืงบมาเลยแล้วมาบอกว่าจะทำอะไร แล้วเราช่วยกันทำทุกอย่างรัฐเป็นคนกำหนดว่าจะทำอะไร แต่ไม่เคยเอาจากบุคคลที่อยู่ข้างล่างไปพูดคุย นี่พูดถึงการพัฒนาชุมชน สมมุติในกรุงเทพฯมี 5,000 ชุมชน คุณเขียนอยากได้นั่นได้นี้ พี่เคยเมื่อก่อนเคยบอกว่าฉันอยากจะทำพัฒนาชุมชน เขาเอาไม่กวาดกับที่ตักขยะให้ นี่คือปัญหาของระบบราชการไทย เป็นระบบของประเทศที่บริหารจากส่วนกลางแล้วกระจายไปข้างล่าง งบประมาณเรื่องการพัฒนา ไม่ใช่พวกบางส่วนก็ไปไม่ถึงชุมชน มันต้องพัฒนามาจากข้างล่างเพื่อท้องถิ่น ท้องถิ่นเป็นคนดูแลเรามากกว่าเช่น ตำบลก็มีองค์การบริหารส่วนตำบลคอยดูแล

ถาม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ไหมครับ

ตอบ การอนุรักษ์นี้ต้องมีส่วนร่วมของคนในชุมชน คนในตำบล ตอนนี้ในกรุงเทพมหานครในเขตพระนครเป็นโบราณสถานซะเยอะ แต่ถามว่าคนรู้ไหมว่าฉันต้องอนุรักษ์ที่นี้ไว้มาเที่ยวเสร็จแล้วก็กลับ การอนุรักษ์มันต้องออกกฎหมายที่ให้คนเมืองๆ นั้นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโบราณสถานร่วมด้วย พี่เห็นจากอาจารย์ไมเคิลที่มาจากชุมชน เขาบอกว่าที่กรีซ อิตาลี หรือโรม มันจะมีชุมชนเก่าอันนี้มันก็จะมีการร่วมกัน ที่ญี่ปุ่นมันจะมีหมู่บ้านหนึ่งที่เป็นหมู่บ้านไม้โบราณของเขา การรื้อไม้แผ่นหนึ่ง ชาวชุมชนก็จะมาคุยกันไม้นี้ผุแล้วต้องทำร่วมกัน มันจะมี 2 แบบ แต่ถ้าเป็นแบบอนุรักษ์มรดกโลกมันมีกฎหมายทำอะไรต้องให้คณะกรรมการมรดกโลกมาดู ชุมชนไม่เกี่ยว บ้านเป็นบ้านเราก็จริงแต่เราไม่มีสิทธิ จะรื้อแล้วทำบ้านใหม่ต้องเสนอแล้วทำเป็นขั้นตอน ทำใหม่แค่ชุมชนคุยกันไม่ผิดรูปแบบก็พอ ถ้าเอากฎหมายมรดกโลกมา ถ้าบ้านรื้อแล้วจะอยู่ยังไง แต่ถามว่าถ้าคุยกันเลยในชุมชนเล็กๆ ไม่ต้องไปผ่านขั้นตอนอะไรเยอะบ้านรื้อสามารถจะทำได้เลย แต่ต้องไม่ผิดแบบมันเป็นข้อตกลงกันระหว่างชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นที่ใกล้ชิดๆ ไม่ต้องรอส่วนกลาง

อย่างหลวงพระบางที่เป็นมรดกโลกกว่าจะซ่อมอะไรต้องทำหนังสือถึงไซ้ใหม่กว่าหนังสือจะตกมาเป็นเดือน แต่บางเรื่องถ้าเราทำในตำบลเนี่ยออกกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายมีส่วนร่วมกับตำบล พี่คิดว่าคนในตำบลเขาจัดการตัวเองได้ อย่างเขตพระนครนี้มีโบราณสถานอยู่มากมาย ถ้าเกิดคนในเขตพระนครมาร่วมกันว่าตรงนี้ทำอย่างนี้ สามารถทำได้เร็วเลยแต่ถ้าเกิดออกกฎหมายอยากทำยังงี้ไม่ได้ ต้องรอว่าเขานุญาตไหมถูกระเบียบไหมอะไรไหม อันนี้คือปัญหาของกฎหมายไทย อย่างป้อมมหากาฬของพี่นี่ ตอนนี้อยากทาสีใหม่เพราะร้าวเหลือง ทาสีก็ไม่ได้ ไม่สวยเพราะว่ามันต้องรู้ส่วนผสมของปูนเก่า พี่จำได้ว่า 3 ปีที่แล้วมันที่มาอนุรักษ์ป้อมมหากาฬมีการเข้ามาทาสีกัน ตอนนี้อย่างเดิมแต่ข้างบนไม่มีคนกวาด พวกพี่ก็กวาดกันเดือนละหนข้างบนสายไฟระโยงระยำตะปุดตกกัน ถามว่าโบราณสถานนะทำได้ไหม ป้อมมหากาฬเป็นโบราณสถานอย่างหนึ่งนะ เพราะเป็น 2 ป้อมสุดท้ายในกรุงเทพมหานคร และเป็นป้อมนี้เป็นป้อมที่สมบูรณ์ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ที่มีป้อม มีกำแพง มีประตูทางเข้าเพราะว่าป้อมพระสุเมรุมีแค่ป้อม กำแพงป้อมตรงวัดบวรราชนิเวศก็เหลือไม่เท่าไร พี่นี้ยาวสุดแล้วถามว่ายังงี้สายไฟก็ขาด ตะปุดตก เขาจะบอกว่าชุมชนๆ ชุมชนเป็นผู้ตอกหรือเปล่า เกียงใจขาดเลยไม่ใช่ เพราะคุณห้อยสายไฟประดับคุณก็ต้องห้อยตรงตะปุด ทุกวันนี้ไปดูได้เลย ตะปุดเพียบ ไม่ใช่เฉพาะป้อมตรงนี้ ถามว่าที่อื่นเป็นไหมเป็น หินที่นี้เอามาจากอยุธยา กำแพงเมืองเก่า การอนุรักษ์มันต้องเป็นระบบ ตอนนี้อยากมาแก้ทำทำ แล้วก็กลับ แล้วจะทำยังไงให้คนอยู่ได้ยั่งยืน 4 – 5 ปีก็คงจะมาทำอีกรอบนึง เพราะว่ามันครบรอบ 231 ปีแล้ว อีก 4 – 5 ปีก็ต้องทำใหม่เพราะจะครบ 235 ปีแล้ว ก็เหมือนกับอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยดูแลทำความสะอาด แต่ถามว่าคนขับรถผ่านมันจะมีการหวงแหนได้ยังไง ไม่ใช่หน้าที่ต้องดูแล แต่ถามว่าที่ป้อมมหากาฬนี้พี่หวงแหนไหม พี่หวงแหนเพราะมีวัฒนธรรม โบราณสถานบางที่มันมีวัฒนธรรมชุมชนแต่ละที่มันจะมีวัฒนธรรมของตัวเอง ชุมชนป้อมจะมีวัฒนธรรมในการบวงสรวง “พ่อปู่ป้อมมหากาฬ” ทุกปีในวันที่ 3 เมษายน จะมีการบวงสรวงที่หัวป้อมมหากาฬมีการอัญเชิญของเส้นไหว้ไป เป็นการขอขมาพ่อปู่ที่ปกป้องรักษาชุมชน นี่ก็อย่างหนึ่งในการรักษาโบราณสถาน ถามว่าตอนนี้ใครมาทำมิดีมิร้ายกับป้อมพวกพี่ก็ไม่ยอม นี่คือการอนุรักษ์ในตัว ขนาคอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยตอนนี้มีใครเอาสีไปทา เอากระดาสไปปิดไม่รู้สึกละ ไม่กล้าไปยุ่งเพราะมันเป็นเรื่องของคนอื่นไม่ใช่เรื่องของเรานะ แต่ตรงนี้ถ้าใครมาทำของพี่ พี่ก็ไม่ยอม มันไม่มีความรู้สึก การอนุรักษ์มันต้องมีความรู้สึกร่วมของคน ถามว่าอยุธยาตอนนี้มีบุกรุกเพียบ แต่ถ้าเป็นความรู้สึกของคนทั้งจังหวัด คนทั้งตำบล ก็ต้องอนุรักษ์ร่วมกัน การอนุรักษ์ต้องมีความรู้สึก มีส่วนร่วมให้มากขึ้น กฎหมายมันต้องออกให้เอื้อกับชุมชน คุณบุกรุกแล้วคุณทำยังไงไม่ให้เพิ่ม ตอนนี้พี่ก็ยังเสียดายพี่ไปดูที่ที่เชียงแสนมีการพูดคุยหนึ่งรอบว่ามีการอนุรักษ์ของเมืองเชียงแสน ตอนนี้มันเหมือนกันไปทำแล้วมันหายเขาไม่รู้ว่าเทศบาลเขาจะทำต่อไหมเพราะว่าเชียงแสนนี้เป็นเมืองเก่ามากเลย คน

อยู่ในเกาะเมืองทั้งนั้นแหละ ทำยังไงให้ชาวบ้านไม่บวกรุกเพิ่ม ให้ปรับปรุงให้มันดีขึ้น เมืองเก่าบางที่มีออกโฉนด มันไม่ได้สืบประวัติตั้งแต่แรกก่อนการออกโฉนดควรจะให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพราะชาวบ้านอาจจะอยู่มานานแล้วแต่โฉนดไม่ใช่ของชาวบ้านแต่เป็นของนายทุน คนมีเงินเขาก็ออกโฉนด แต่คนหาเช้ากินค่ำเขาไม่รู้จะไปขอออกโฉนดยังไง ลพบุรีก็เป็น ตอนน้ำท่วมพี่เอของไปให้เขา เขาก็บวกรุกอยู่มาตั้งนานแล้ว ยังไม่มีโครมาคุเลย เมืองลพบุรีนี้สำคัญนะ เป็นเมืองหลวงของสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่ถามคนข้างวังฯ รู้ประวัติไหม พระปรางค์สามยอด ถามว่าถ้าเกิดตรงนั้นถ้าเกิดมันมีส่วนร่วมของคนทั้งจังหวัด เจ้าพ่อพระกาฬ ตอนนี้มีแต่รถผ่านอย่างเดียวเลย มันไม่มีการอนุรักษ์ให้ยั่งยืนว่ารถไฟผ่านรถมันต้องผ่านระบบยังไง ให้วังทางนี้ใหม่ไม่น่าให้วิ่งแล้ว เพราะรถก็ติด รถจอดเพียบเลย แต่ถามว่าจะอนุรักษ์ตรงนี้ 2 ที่ให้มันถึงไม่ต้องรอรถไฟ พี่เคยไปลพบุรีแล้วถามว่าวังพระนารายณ์อยู่ที่ไหน บางคนบ่งไม่รู้เลย ที่จริงคนท้องถิ่นมันต้องรู้ คนลพบุรีต้องรู้ว่าตึกหน้าสถานีรถไฟมันต้องอนุรักษ์ สถานีลพบุรีมันสร้างเมื่อไร ใหญ่ด้วย แต่ตึกตรงนั้นสร้างพร้อมเนาะ? โรงหนังก็มี พี่ยังเสียดายโรงหนังเขาเลิกไปแล้วมั้ง แต่ถามว่าอนุรักษ์ลพบุรีมีโรงหนัง แต่โลดัลมาเราไม่เข้าแล้ว สมัยก่อนของที่เรารู้สึกที่สุดคือสถานีรถไฟเขาจะมีของขายเยอะ ลพบุรีมีโลดัล มีไออิซด้วย แต่ของที่หน้าลพบุรีไม่มีคนดูนะ วังพระนารายณ์ถ้าไม่โปรโมทจะมีคนเข้าไปไหม คนแถวนั้นจะไปทำอะไร ก็ไม่ได้เข้า ขายของอย่างเดียว วันธรรมดาที่หมดสิทธิ์อย่างโลหะปราสาทนี่เพิ่งจะเปิดมาไม่กี่ปี เพราะรัตนโกสินทร์เพิ่งจะมาบูรณะ ถึงเปิดนะ ไม่งั้นจะเป็นวัดที่ปิด โบราณสถานสำคัญมีแห่งเดียวในประเทศ ในโลกเพิ่งเปิดให้ประชาชนเข้าชมมาเมื่อไม่นานมานี้ ก็เหมือนกับลพบุรีหรือที่ใดก็ตาม มันต้องเปิดมุมมองให้คนเห็น ต้องร่วมกันอนุรักษ์กันทั้งประเทศไม่ใช่ของฉัน ถ้าเป็นการอนุรักษ์โบราณสถานมันต้องมีจิตสำนึกของคนในประเทศ ผู้นำประเทศถามว่าตอนนี้อยากอนุรักษ์อะไรบ้าง ไม่สนใจ ถ้ามีกระทรวงฯ ไปจัดการ แต่ถามพวกแกนนำรู้จักประวัติลพบุรีไหม ในหนังสือไม่รู้ เพราะมันไม่มีการเรียนการสอน ถามว่าประวัติศาสตร์ประเทศไทย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยพ่อขุนราม มิสลิจาริก ถามว่าชาวบ้านรู้ไหมว่าแปลว่าอะไร สลิจาริกมันสำคัญนะ เพราะเป็นภาษาแรกของไทย ประวัติศาสตร์ประเทศไทยไม่เคยมีคนสอนอย่างจริงจัง และก็มีคนเขียนบันทึกไม่กี่คน มีพระยาดำรงราชานุภาพ ว่ามีจดหมายเหตุจากที่ไหนๆ ท่านก็เขียนเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 5 ประวัติศาสตร์ไทยมันหาย คือประวัติศาสตร์ไทยมีการเรียนการสอนน้อยมาก คนมาก่อนโบราณสถานอยู่แล้วเพราะโบราณสถานเป็นสิ่งที่คนสร้างขึ้น การอนุรักษ์ต้องเกิดจากคนทั้งประเทศช่วยกันอนุรักษ์ แต่คนที่ช่วยอนุรักษ์ดีที่สุดคือ คนในตำบลนั้น คนที่อยู่ในพื้นที่นั้นหรือจังหวัดนั้น

จบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์

ชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่ถนนจักรพรรดิพงษ์

แขวงวัดโสมมณัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 56

ถาม ขอทราบชื่อครับ

ตอบ ชื่อ วิจิต เป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนจักรพรรดิพงษ์ บ้านในตรงนี้เป็นโครงการบ้านมั่นคง ขึ้นตรงกับทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พื้นที่ทั้งดึกตลอดแนวถนนนครสวรรค์ไปจนผ่านหัวโกงผ่านถนนจักรพรรดิพงษ์ไปถนนหลานหลวงจะเป็นพื้นที่ของชุมชนจักรพรรดิพงษ์ทั้งหมด และทางสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ให้ชาวบ้านในกลุ่มนี้เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง และบ้านและตึกแถวทั้งหมดนี้ให้เข้าโครงการอนุรักษ์ จุดเริ่มต้นของโครงการนี้กว่าจะเริ่มได้ ต้องเกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชนกว่า 2-3 ปี รวมตัวในกลุ่มประชาชนที่อยู่ในบ้าน ทุกคนต้องมาร่วมกันออมทรัพย์เพื่อให้มีส่วนร่วม แล้วจัดให้มีการประชุมกันทุกวันเสาร์ที่ 1 ของเดือน ให้รวมตัวมาออมทรัพย์แล้วมีการประชุมกัน จุดเริ่มต้นของการทำโครงการนี้ ทางสำนักงานทรัพย์สินฯ เขาจะส่งอาจารย์มหาชัยจากลาดกระบังมาออกแบบ ออกแบบอยู่นาน สำนวความเห็นจากพวกเรา ใช้เวลาเป็นเดือนแล้วได้แบบออกมา โดยมีแบบให้พวกเราเลือกกัน 3 แบบ โครงสร้างของหลังคาเป็นแบบไหน ยังไง รอบตึกแถวจะไม่เหมือนกัน ตรงหัวมุมจะเป็นโครงสร้างหลังคาสังกะสี ถัดไปหลังที่ 2 หลังที่ 3 จะเป็นโครงสร้างหลังคาตึก แล้วเขาก็จะหาแนวร่วมให้มันลงตรงกลางกันให้ได้ว่าจะทำแบบไหนให้โครงการทั้งโครงการเข้ากันได้ เอาแบบมาให้เลือก 3 แบบ ในที่สุดชุมชนก็เลือกแบบที่ 2 ส่วนเรื่องสี เป็นเรื่องที่ทางสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นคนกำหนดมาตั้งแต่ต้น ว่าถ้าเราจะเข้าโครงการอนุรักษ์ต้องใช้สีนี้ ที่นี้สีแต่ละยี่ห้อเฉดสีไม่เท่ากัน เขาก็กำหนดออกมาแล้วให้ช่างคนที่รับเหมาไปเลือกสีมาให้ตรงกับที่สำนักงานทรัพย์สินฯ กำหนดมาให้ได้ และถ้าจะถามว่าทำไมถึงเป็นสีนี้ เพราะทางสำนักงานทรัพย์สินฯ กำหนดมาแล้วถ้าเข้าโครงการอนุรักษ์ให้เป็นสีนี้ โดยให้ดูตัวอย่างกระทรวงกลาโหม, ตึกแถวหน้าพระลาน อย่างตึกแถวหน้าพระลานเขาเข้าโครงการอนุรักษ์ เขารู้ทั้งระบบ ปรับปรุงใหม่ทั้งระบบ ลองไปหาข้อมูลดูได้ ส่วนของเราว่า จะตกลง กว่าจะได้แบบใช้เวลาเป็นปี

ถาม ที่ดินตรงนี้เป็นที่ดินมีโฉนดหรือว่ามีเอกสารสิทธิอะไรไหมครับ

ตอบ เป็นสัญญาเช่ากับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยตรง

ถาม อยู่ที่นี่มาประมาณกี่ปีครับ

ตอบ ตั้งแต่เกิดก็ประมาณ 40 – 50 ปีแล้วครับ

ถาม ในกรณีที่มีการอนุรักษ์นี้ ถ้าสมมุติว่าสีมันเก่า หรือเรามีการช่วยอนุรักษ์แล้วนี้ ทางสำนักงานทรัพยากรฯ เขาจะมีมาตรการอะไรส่งเสริมหรือบ้างช่วยเหลืออะไรหรือไม่เช่น ช่วยในการลดหย่อนภาษีเงินได้ ภาษีโรงเรือน

ตอบ เริ่มต้นที่ทำ พวกเราต้องออกกันเอง โครงการซ่อมแซมแต่ละห้องนี้ ใช้เงินซ่อมแซมห้องละ สองหมื่นกว่าบาท โดยเงินนั้นเอามาจากการที่พวกเรารวมตัวในฐานะชุมชน และมีการออมทรัพย์ทุกเดือนมาเป็นเวลาร่วมๆ 3 ปี เงินในกลุ่มออมทรัพย์นี้มีประมาณแปดแสนถึงเก้าแสนบาท เกือบๆ ล้านบาท และวันที่เราตัดสินใจทำตรงนี้ทุกคนรู้แล้วว่าแต่ละบ้านต้องใช้จ่ายเงินเท่าไรจึงตัดสินใจ ในแต่ละบ้านต้องเสียเงินประมาณ 24,000 – 25,000 บาท ก็ใช้วิธีกู้เงินจากออมทรัพย์ที่เป็นเงินของเราเอง ออกมาจ้างให้ผู้รับเหมาไป แล้วพวกเราผ่อนทุกเดือนๆ ละ 1,000 บาท เป็นการกู้เงินออมทรัพย์ของเราเองเพื่อให้กลุ่มออมทรัพย์ของเรามีผลประโยชน์ มีรายได้ขึ้นมาจากดอกเบี้ยของพวกเราเอง

ถาม แสดงว่าตรงนี้รัฐไม่ได้มาช่วยใช่ไหม

ตอบ ถามว่าสำนักงานทรัพยากรฯ มีช่วยเหลืออะไรบ้างไหม มีช่วยเหลือเงินมา 1 แสน หรือ 2 แสนบาทเท่าที่จำได้

ถาม สมมุติว่าถ้าเกิดสีมันเก่าลง เองงบประมาณของผู้ใดมาปรับปรุง

ตอบ ตรงนี้อยู่ในการรับประกันของผู้รับเหมา โดยมีอายุรับประกันประมาณ 1 ปี แต่ผู้รับเหมาเขาบอกว่าใช้สอยได้ดี อาจจะมีอายุนานถึง 3 หรือ 5 ปี ขึ้นไป

ถาม ในต่างประเทศในกรณีที่ชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์ รัฐบาลจะมีเงินในการช่วยซ่อมแซม เช่นอาจจะให้ประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์หรืออะไรอย่างนี้ คือรัฐไม่ได้ทิ้งประชาชนที่ร่วมกันอนุรักษ์

ตอบ ตรงนั้นอาจจะเพราะเป็นบ้านที่มีโฉนด แต่เราอยู่ในของสำนักงานทรัพยากรฯ เพราะงั้นพอเขาเสนอโครงการมา และคนในชุมชนร่วมมือกันได้ ไม่ต้องดูอะไรมาจากเงินทุนออมทรัพย์ที่เรามีกันตัวเลข น่าจะเป็นล้านไปแล้ว เพราะทุกเดือนต้องเก็บกันทุกคน เก็บต่อคนเดือนละ 100 บาท เผลอแป๊บเดียวตัวเลขเกือบล้านแล้ว เพราะฉะนั้นการออมทรัพย์มันช่วย

จบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์

ชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่ถนนจักรพรรดิพงษ์

แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 56

ถาม ขอรบกวนที่อยู่ครับ

ตอบ แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

ถาม พักอาศัยอยู่ที่นี่มาประมาณกี่ปีแล้วครับ

ตอบ อยู่ตั้งแต่เด็กแล้วค่ะ และก็ไปอยู่ต่างจังหวัดบ้าง แล้วก็กลับมาอยู่ที่นี่เหมือนเดิม

ถาม บริเวณถนนเส้นนี้มีการอนุรักษ์พวกอาคารหรือโรงเรียนอย่างไรครับ

ตอบ คือว่ามีการอนุรักษ์อาคาร เขาจะไม่ให้เปลี่ยนทรงเลย ถ้าเกิดจะก่อสร้างใหม่หรืออะไรจะต้องมีแปลนแล้วก็ไปที่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ แล้วเขาจะอนุมัติหรือไม่เขาจะบอกมาภายหลัง

ถาม ที่ตรงนี้เป็นที่ของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ตอบ ใช่ค่ะ

ถาม การอนุรักษ์นี้ ชุมชนมีส่วนร่วมยังไหมครับ ที่บอกต้องทาสี

ตอบ มีค่ะ เขาจะมีพวกทางเขต มาดูว่าจะทาสีใด ตอนนั้นก็ทำตรงนั้นไปแล้ว ช่วงงานเขาก็ทำมาเรื่อย ทำมาถึงตรงร้านกล้วยแขก

ถาม เวลาเราซ่อมแซมอะไรพวกนี้รัฐเขาออกให้ไหมครับ

ตอบ ทำเองค่ะ

จบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์

นายช่างผังเมืองเทศบาลเมืองลพบุรี

วันที่ 23 พฤศจิกายน เวลา 10.30 น.

ถาม ช่วยแนะนำตัวเองครับ

ตอบ พนักงานเทศบาล ตำแหน่งช่างผังเมือง ระดับ 5

ถาม เกี่ยวข้องกับเรื่องของการคุ้มครองและดูแลรักษา หรือการอนุรักษ์โบราณสถานในเขตเมืองลพบุรีอย่างไรครับ

ตอบ มีในลักษณะของการปฏิบัติตามเทศบัญญัติ เทศบาลเมืองลพบุรี พ.ศ.2533 เรื่องการก่อสร้างอาคารในเขตโบราณสถาน มีการกำหนดความสูงของแต่ละโซน ตามแต่ละโซนของพื้นที่ ลักษณะความสูงก็จะมีตั้งแต่ไม่เกิน 4 เมตร ไม่เกิน 8 เมตร และไม่เกิน 16 เมตร แล้วแต่บริเวณที่อยู่ใกล้หรือไกลจากโบราณสถาน

ถาม พอจะบอกได้ไหมครับว่าบริเวณนั้น มีกี่บริเวณ

ตอบ มีทั้งหมด 5 บริเวณ บริเวณที่ 1 นี้ห้ามก่อสร้างเลยก็คือ ตัวโบราณสถานทั้งหมดที่อยู่ในเขตเมือง บริเวณที่ 2 นี้ จะสร้างสูงได้ไม่เกิน 8 เมตร การกำหนดความสูง 8 เมตร ก็คือ ใช้คำว่าวัดจากปากตรงข้ามโบราณสถาน ก็คือถนนหรือทางเท้าที่อยู่ปากตรงข้ามในระยะ 20 เมตร ตรงนี้จะสูงได้ไม่เกิน 8 เมตร บริเวณที่ 3 คือ บริเวณที่ห่างจากโบราณสถานออกไปตามลักษณะของตารางในแผนที่ที่มีความสูงได้ไม่เกิน 16 เมตร ไม่มีข้อกำหนดว่าห่างเท่าไร แต่มีความสูงได้ไม่เกิน 16 เมตร บริเวณที่ 4 จะสูงได้ไม่เกิน 4 เมตร ซึ่งติดกับโบราณสถานปรางค์สามยอด บริเวณที่ 5 ไม่มีตารางขีด ก็คือ สร้างสูงได้ไม่เกิน 16 เมตร

ถาม สูงสุดก็คือ 16 เมตร ต่ำสุดก็คือ 4 เมตร พอจะบอกได้ไหมครับว่าปัญหาที่เกี่ยวกับโบราณสถานที่มีการบุกรุกหรือการก่อสร้างอาคารสูงในเขตโบราณสถานเมืองเก่าลพบุรี ในอดีตและในปัจจุบันเป็นอย่างไร

ตอบ ข้อมูลตรงนี้ เรื่องการก่อสร้างตามเทศบัญญัติเพิ่งกำหนดเมื่อปี 33 ฉะนั้นในสภาพปัจจุบันอาจจะเห็นอาคารที่มีความสูงเกิน 16 เมตร อยู่บ้างในบางเส้นทาง เพราะว่ามันน่าจะเกิดจากเราไม่มีเทศบัญญัติควบคุมอาคารเกี่ยวกับเรื่องการกำหนดความสูง จึงอาจจะมีอาคารที่มีความสูงเกิน หลังจาก พ.ศ.2533 ไปแล้วเรายึดถือเทศบัญญัตินี้ และเทศบัญญัตินี้ไม่มีผลย้อนหลังกับอาคารที่เกิดขึ้นก่อนที่มีเทศบัญญัตินี้ และไม่บังคับใช้กับหน่วยงานของราชการ

ถาม ตอนนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องของการควบคุมการก่อสร้างอาคารสูงนี้ จริงๆ ควบคุมความสูงของอาคาร แต่ยังไม่มีการที่จะต้องกำหนดรูปแบบไหมครับ

ตอบ รูปแบบยังไม่มีข้อกำหนด

ถาม เรื่องของการบุกรุกโบราณสถานในปัจจุบันนี้ใครเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ

ตอบ ของหน่วยศิลปากรที่ 4 ลพบุรี

ถาม พอจะบอกเรื่องของกรณีที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับบริเวณประตูชัยได้ไหมครับว่ามันเกิดการบุกรุกเนื่องมาจากสาเหตุอย่างไรบ้างครับ

ตอบ การบุกรุกนี้คาดว่ามันเกิดขึ้นมานานแล้ว เนื่องจากบริเวณที่บุกรุกมีลักษณะเป็นแนวตะเข็บระหว่างเขตเทศบาลเมืองลพบุรีกับตำบลโพธิ์เก้าต้นซึ่งเป็นเขตตะเข็บรอยต่อ แต่อาคารหรือเพิงหรือที่ปลูกสร้างนี้จะปลูกสร้างหลังกำแพงเมืองซึ่งอยู่ในเขตของตำบลโพธิ์เก้าต้น เพราะฉะนั้นในเขตของเทศบาลเมืองเป็นถนน ซี่ถนนประตูชัย และมีท่อระบายน้ำเป็นทางเท้า ในส่วนนอกกำแพงเมืองก็คือเป็นของตำบลโพธิ์เก้าต้น แต่ระยะเวลาที่เขามานุกรุกอาศัยไม่แน่ใจว่าอยู่มานาน แต่จากสภาพที่เห็นก็น่าจะอยู่มานาน

ถาม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานในเขตเมืองเก่าลพบุรีอย่างไรบ้างครับ

ตอบ คือให้ทางกรมศิลปากร ดูแลเกี่ยวกับเรื่องโบราณสถานของตัวเองที่มีผู้บุกรุก แล้วก็ประเด็นอีกหนึ่งคือ เรื่องลักษณะของประชาชนเคยเช่าอยู่อาศัยกึ่งๆ บุกรุกหรือเปล่า เราก็ไม่ทราบข้อมูลตรงนี้ เพราะประสบการณ์ที่ผ่านมามีคนมาประสานงานติดต่อสอบถามชาวบ้านซึ่งอยู่อาศัยที่กรมศิลปากร มีสัญญาเช่าแล้วจะรื้อและจะปลูกใหม่ ทางเราก็ประสานงานไปทางจังหวัด ถ้ารื้อแล้วปลูกใหม่ ว่าเขออนุญาตไหม เพราะว่าลักษณะที่ดินที่เป็นส่วนราชการ ที่ราชพัสดุ ที่กรมศาสนา ที่กรมศิลปากร ที่ของกองทัพบก ถ้าประชาชนจะเช่าอยู่อาศัยต้องให้เจ้าของที่ดินอนุญาต ทำหนังสืออนุญาตที่ของการรถไฟก็เหมือนกันต้องให้การรถไฟอนุญาตก่อน ท้องถิ่นหรือเทศบาลจึงจะอนุญาตได้ แต่ถ้าเจ้าของที่ดินที่มีสิทธิเช่าอยู่ เขามีนโยบายที่จะไม่อนุญาตให้คุณก่อสร้างแล้ว คุณก็ก่อสร้างไม่ได้ ยกตัวอย่าง หน้าบันไค 51 ชั้น เกิดไฟไหม้จำได้ไหมครับ ตรงนั้นชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนจะขออนุญาตทราบข้อมูลมาว่าท่านผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ในสมัยนั้นไม่อนุญาต เพราะเข้าใจว่าเป็นเขตโบราณสถานรอยุดค้นของทางกรมศิลปากร เฉพาะบริเวณที่ไฟไหม้ส่วนพื้นที่อื่นเป็นพื้นที่ของที่ราชพัสดุ ซึ่งจัดให้มีการเช่าอยู่แล้ว จึงจะจัดให้มีการพัฒนาพื้นที่ แต่ทางกรมศิลปากร เข้าไปแย้งว่าเป็นเขตโบราณสถาน ซึ่งจะต้องมีการขุดค้น

ถาม แสดงว่าที่ตรงนี้นั้นก็ยังมีการโต้แย้งว่าเป็นของใครกันแน่ ระหว่างกรมศิลปากร กับที่ราชพัสดุ

ตอบ ใช่ เพราะว่าที่ราชพัสดุเขามีหลักฐานแสดงว่าเขาเป็นเจ้าของที่ดิน เพราะว่าเขาเป็นคนรักษาที่ของรัฐ แต่กรมศิลปากร เขาอ้างว่ามีประกาศพื้นที่โบราณสถาน 2514 มีอาณาเขตขอบเขตชัดเจน

จบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์

ผู้พักอาศัยอยู่ในเขตโบราณสถานประตูชัย

เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2555

ถาม การมาอยู่อาศัยตรงนี้มีเอกสารสิทธิหรือไม่ และมีการอนุญาตให้มีการอยู่อาศัยหรือไม่ และอยู่มานานเท่าไร

ตอบ ก็มีสัญญากับกรมศิลปากรผู้เช่า ผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านมีสัญญากับกรมศิลปากร ปีละ 700 บาท

ถาม อยู่อาศัยมาประมาณกี่ปีที่บริเวณนี้

ตอบ ที่อยู่นี้ผมไม่ทราบว่ากี่ปี ผมมาอยู่ 20 กว่าปีแล้ว

ถาม รู้หรือเปล่าครับว่าที่ตรงนี้มีพื้นที่โบราณสถาน มีเขตกำหนดบอกไหม มีป้ายอะไรบอกไหมครับ

ตอบ โอ้ป้ายนี้ เราไม่ทราบ ถ้าจะพูดเรื่องนี้จริงๆ แล้ว ต้องไปถามผู้ที่เขาเช่าสิทธิ เราพอจะรู้ว่าขอบเขตของที่ดินของกรมศิลปากรนั้นแค่ไหน

ถาม ตรงประตูชัยนี้ก็คือ ดูจากเขตตรงไหนครับ ตรงแนว

ตอบ แนวประตูชัยก็คือ นี่ก็ประตูชัย และก็เป็นที่เนินดิน ที่นี้ว่าอาณาเขตที่ครอบครองสิทธิของกรมศิลปากร มันจะห่างจากเขตโบราณสถานเท่าไร อันนี้ผมไม่ทราบ แต่ที่เราทราบนี้ ก็เนื่องจากประตูนั้นมาถึงเสาตรงนี้ครับ

ถาม เสาไฟฟ้านั้นนะครับ

ตอบ ประตูนั้นมาถึงเสาเป็นเขตของกรมศิลปากร จากตรงนี้ไปเป็นที่ที่มีโหนด ที่ล้อมรั้วนี้ ยังทางขึ้นถนนทางรถไฟ

ถาม มีใครมาบอกไหมครับว่าเคยเป็นที่ของกรมศิลปากร

ตอบ ส่วนมากเราจะรู้อยู่แล้ว รู้กันเอง รู้กันโดยปริยาย กรมศิลปากรเขาก็มาสืบสวนตลอดนะครับ เมื่อวานก็มา

ถาม ปัญหาเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายการบุกรุกโบราณสถาน พี่พอจะรู้ไหมว่ามันมีกฎหมายเรื่องของการบุกรุกโบราณสถานด้วย

ตอบ อันนี้จะเรียกว่าเขาบุกรุกไม่ได้ เพราะเขาอยู่โดยมีสิทธิเช่าที่ดินของกรมศิลปากร

ถาม แสดงว่าที่ดินแถวนี้มีเอกสารสิทธิ์ แต่ว่าอยู่ที่กรมศิลปากรให้เช่า

ตอบ มี มันมีสัญญาเช่ากับกรมศิลปากรเขาอยู่ ผู้ที่ครอบครองสิทธินี้ครับ หรือว่ากับกรมศิลปากรนี้ สัญญาเช่ากันกี่ปี เราไม่ทราบ

ถาม สัญญาเช่านี้มันเป็นสัญญาเช่าระยะยาวหรือว่าปีต่อปี

ตอบ เราไม่แน่ใจนะ เพราะว่าแกว่น้ำมันจะเป็นปีต่อปี ตั้งแต่ข้างหน้า อย่างร้านค้านะ เขาจะเป็นปีต่อปี ปีนี้ก็ไม่กี่บาท แค่ 600 ถึง 700 บาท ประมาณนี้

ถาม แต่พี่ไม่รู้

ตอบ ถ้าจะได้ข้อมูลจริงๆ ต้องถามคนที่เขาเช่าที่ของกรมศิลปากร อันนี้เรามาเช่าบ้าน เราไม่ได้เช่าที่ของกรมศิลปากร

ถาม มีข้อเสนอแนะอะไรเกี่ยวกับการจัดการเกี่ยวกับบ้านที่อยู่ใกล้บริเวณโบราณสถานนี้ไหมครับ เพื่อมันจะเป็นประโยชน์ในเรื่องของการอนุรักษ์โบราณสถานด้วย

ตอบ อันนี้เหตุผลนะครับ คือ อย่างบ้านหลังนี้ทรุดโทรมอย่างนี้เขาให้ซ่อมได้ มุงหลังคา ทำหลังคา ทำพื้น ทำฝาบ้าน แต่พอจะปลูกบ้านขึ้นมาใหม่ เขาไม่ให้ทำ คือถ้าพังก็ปล่อยให้พังไปเลย เลิกสัญญา คือ ซ่อมได้ แต่ไม่ให้ปลูกใหม่ ซ่อมปรับปรุงได้

ถาม แต่ปลูกใหม่ไม่ได้ว่าจั้นเถอะ

ตอบ ครับ จะมารื้อแล้วปลูกใหม่ไม่ได้

ถาม แต่ข้อเท็จจริงตรงนี้ คือว่า ถ้าเกิดว่าสมมุติว่ารัฐมีเงินอยู่ก้อนหนึ่ง และเข้ามาจัดการปลูกบ้านให้ใหม่เลย โดยมีลักษณะคือ เราอยู่กับโบราณสถานได้ ขณะเดียวกันมันจะไม่เป็นสังกะสี มันมีสภาพเป็นภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับตัวโบราณสถาน ทางพี่คิดว่าอย่างไร

ตอบ ผมคิดว่าดี อย่างน้อยๆ นักท่องเที่ยวเขาจะเห็นว่าสภาพของมันดี

จบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์
ผู้พักอาศัยอยู่ติดกับโบราณสถานประตูลี้
เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2555

ถาม อายุกี่ปีครับ

ตอบ 55 ปี

ถาม บ้านของพี่อยู่ในเขตโบราณสถาน พี่หรือเปล่า

ตอบ รู้สิ ผมเสียด่าเช่าเขาอยู่

ถาม รู้โดยการเสียด่าเช่า

ตอบ ก็รู้อยู่แล้วว่ามันเป็นเขตของกรมศิลปากรเขา

ถาม ตอนทีรู้นี้ รู้ตั้งแต่ตอนไหนครับ

ตอบ ก็ตั้งแต่เริ่มมาอยู่

ถาม อยู่อาศัยมาประมาณกี่ปีแล้วครับ

ตอบ ประมาณ 30 ปี

ถาม พี่พอจะรู้อะไรเกี่ยวกับกฎหมายเรื่องการบุกรุกโบราณสถานบ้างไหม

ตอบ เขามีข้อห้ามเยอะนะ ของกรมศิลปากรนี่ เขจะมีหนังสือแจ้งให้ทุกปีๆ เลยว่าเราจะต้องทำให้อยู่ในกฎของเขา เขาห้ามหลายอย่าง เช่น ห้ามการต่อเติม ห้ามทำลายโบราณสถาน วัตถุ อะไรพวกนี้ แต่เราก็ไม่ไปแตะต้องเขาอยู่แล้ว มันก็อยู่ห่าง เรารู้ คือ เขจะมีหนังสือแจ้งมาทุกปีว่ามีข้อห้ามอะไรบ้าง

ถาม แสดงว่าหน่วยงานของกรมศิลปากร เขามีหนังสือมาบอกข้อแนะนำ

ตอบ ใช่ การบำรุงรักษา คือ โบราณสถาน วัตถุ ของพวกนี้ จะมีกฎให้เราได้รับรู้รับทราบทุกปี จะมีหนังสือแล้วเราก็จะต้องปฏิบัติตามเขา ถ้าเราไม่ปฏิบัติตามเขา เราก็อยู่ไม่ได้

ถาม กรมศิลปากรมีการกำหนดแนวเขตอะไรให้เห็นชัดเจนบ้างไหม

ตอบ ก็ชัดเจน เขามาพื้นที่นี้ เขาวัดให้แล้ว บ้านต่อบ้าน วัดให้แล้ว

ถาม อย่างแนวเขตนี้ของกรมศิลปากรนี้ กรมศิลปากรเคยประกาศให้เราเห็นไหมว่าตรงนี้มีป้ายติดว่าเป็นพื้นที่ของกรมศิลปากร

ตอบ เขาจะมี อย่างเช่น สูดบ้านหลังนี้จะเป็นโฉนดแล้ว ของเขามีหลักเขตของเขาอยู่ หมดบ้านนี้จะเป็นที่ดินมีโฉนด คือ เป็นแนวยาวไปเลยจากกำแพงมานี้ยาวเท่าไร ก็เมตร อย่างไรผมก็ไม่รู้ เพราะบ้านผมไม่ใช่บ้านสุดท้าย

ถาม มีข้อเสนอแนะอะไรเกี่ยวกับเรื่องของปัญหาที่เกี่ยวกับการบุกรุกโบราณสถานหรือที่พี่อยู่ไหม

ตอบ มันก็ไม่ได้มีการบุกรุกกันหรอก ทางกรมศิลปากรเขาก็รับรู้เรื่องทุกอย่างแล้ว อย่างเช่น กรณีเขา
มา เขาต้องมาถ่ายรูปด้วยทุกๆ ปี เขาไม่ใช่แค่มีหนังสือมา เขามีเจ้าหน้าที่มาถ่ายรูปทั้งเขตข้างหน้า
หรือว่าในบ้าน ที่ว่าเรามีการต่อเติมอะไรไหม เขาก็มีเจ้าหน้าที่มาถ่ายรูปว่าปีที่แล้วลักษณะบ้านเรา
เป็นแบบนี้แล้วปีต่อมาเขาก็ถ่ายรูปว่าเรามีการเปลี่ยนโครงสร้างบ้านไปไหม มีอะไรเปลี่ยนแปลงบ้าง
เขาไม่ให้ต่อเติม ถ้าเราต่อเติมอะไรต้องแจ้งให้เขารับรู้ตลอด เขาก็ทำอย่างรัดกุม ไม่มีการปล่อยให้เรา
มาทำอะไรตามใจชอบ เข้าไปหมกเหม็นอะไรอย่างนี้เราทำไม่ได้หรอก

ถาม ทีนี้เขาคิดค่าเช่ากันปีละเท่าไรครับ พอจะบอกได้ไหมครับ

ตอบ ผมเสียปีละ 900 บาท

ถาม เขาวัดเป็นตารางวาไหม

ตอบ น่าจะเป็นลักษณะนั้น ก็คือ เนื้อที่มากก็จะเสียมาก คือเป็นลักษณะอย่างนั้น

จบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์

อดีตประธานชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี

เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2555

ถาม ขอให้ช่วยแนะนำตัวเอง

ตอบ ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของโรงเรียนกำจรวิทย์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี และอดีตประธานชมรมอนุรักษ์มาตั้งแต่ปี 46 ประมาณ 2 สมัย สมัยละ 2 ปี ก็จะเป็นช่วงที่ทำงานเป็นกรรมการชมรมมาก่อนแล้วก็มาเป็นประธานชมรม ตอนนี้ก็เป็นทีปรึกษาของชมรม

ถาม เกี่ยวกับชมรมอนุรักษ์โบราณสถานนี้ พอจะบอกบทบาทหน้าที่ได้ไหม

ตอบ ในส่วนของชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรีนี้ บทบาทก็คือ เป็นการรวมกลุ่มของคนที่มีใจรักบ้านรักเมืองซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเอกชน และข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปวัฒนธรรม หรืออย่างท่าน อาจารย์ภูธร เดิมท่านเป็นพันธุรักษ์ของวังนารายณ์ และท่านก็ไปเป็นอาจารย์ของสถาบันราชภัฏเทพสตรี และเอี๊ยออกมาที่จะทำงานเกี่ยวกับอนุรักษ์โบราณสถานซึ่งเราก็ทำงานกับท่านมาโดยตลอดรวมกับทางสำนักศิลปวัฒนธรรม อาจารย์วัลลภวรรณ จำพิรุณ ก็เคยเป็นเลขาที่ เราก็จะมีเครือข่าย นอกเหนือจากกรรมการที่เป็นผู้ที่มีใจรักเมืองลพบุรีก็จะมีเครือข่าย เช่น เครือข่ายรักถ้ำเอราวัณ รักเมืองโบราณ ชับจำปาและจำปีสิรินธร และก็มีกลุ่มวัดถ้ำตะโก กลุ่มวัดเขาสมอคอน วัดไธย กลุ่มนี้จะเป็นเครือข่ายของเรา ซึ่งเกิดจากงานที่เราทำ ตอนนี้ดูเหมือนกลุ่มสูงวัยเยอะเราอยากได้กลุ่มคนรุ่นใหม่ หรือไปตั้งชมรมเยาวชนอนุรักษ์ ตอนนี้เรารู้สึกกลัวเพราะเราทำกันมาเยอะทำกันมานานสำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้าง อันนี้คือภารกิจ ทั้งอนุรักษ์โบราณสถานและสิ่งแวดล้อม แล้วเวลาที่หน่วยงานของจังหวัดมีอะไรก็จะเชิญเราเป็นตัวแทน จะเป็นทั้งฝั่งเมืองทั้งอนุรักษ์เมืองเก่าชมรมจะเข้าไปมีส่วนร่วมกับทางจังหวัด เป็นกรรมการของอนุรักษ์ศิลปกรรมท้องถิ่น

ถาม วิทยานิพนธ์ผมจะศึกษาเฉพาะพื้นที่เมืองเก่า บริเวณของวัดสันเปาโลมาบริเวณคลองเรือก 1.729 ตารางกิโลเมตร ผมอยากทราบปัญหาเกี่ยวกับโบราณสถานเฉพาะเขตเมืองเก่า อาจารย์พอจะบอกได้ไหมครับว่าในอดีตมันเป็นยังไง และปัจจุบันเป็นยังไงครับ

ตอบ จริงๆ เมืองลพบุรีเป็นเมืองที่โดดเด่น เพราะโบราณสถานกับเมืองอยู่คู่กันมานานมาก แต่ว่าในส่วนที่อยู่ก็มีสำนักศิลปากร แต่ก่อนเป็นแค่หน่วยศิลปากร ที่ดูแลเท่าที่รู้เพราะพี่เองนอกจากจะทำงานชมรมอนุรักษ์แล้ว พี่ก็ยังเคยเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเป็นเทศมนตรี สมัยนั้นคณะอนุกรรมการอนุรักษ์เมืองเก่าด้วย เมืองลพบุรีโชคดีตรงที่ว่ามีเทศบัญญัติควบคุมการก่อสร้างมานานตั้งแต่ประมาณปี 30 เพราะเมื่อมีพร้อมๆ กับที่มีรัตนโกสินทร์ เราก็เลยให้แนวทางมาว่า เมืองที่เป็นเมืองเก่านั้นจะมีพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง ถ้าไม่มีแบบนี้ อาจารย์เชื่อว่าจะมีแต่ตึกอยู่ในเมืองเยอะแยะแล้ว

ตอนนี้ก็ยังควบคุมความสูงกันได้บ้าง แต่ในส่วนของการบุกรุกก็ยังมียู่ ถามว่าทำไมมันยังมียู่ก็ต้องกลับไปถามกรมศิลปากรว่าทำไมถึงยังปล่อยให้มัน เพราะว่ามันจริงๆ แล้วในมุมมองของพี่และเพื่อนที่เป็นภาคเอกชนเมืองลพบุรีไม่ได้เติบโตเลย ในเขตเมืองมีแต่ที่ราชพัสดุ ที่กรมศิลปากร ที่ทหาร ขยายอะไรก็ไม่ได้ ไม่มีใครอยากอยู่ เมืองขยายไม่ออก แต่พอที่ที่เป็นพื้นที่ของเป็นกรมศิลปากร ถ้ากรมศิลปากรดูแลให้เช่าแก่ในจุดนั้นก็คงจะดีในเขตของตัวเอง แต่มันเป็นการบุกรุกแม้กระทั่งคลองเรือที่อาจารย์พูด เมื่อสมัยที่พี่เป็นเทศมนตรี พี่ต้องลอกคลอง เพราะว่าบ้านมันเข้าไปในคลอง ซึ่งตรงนั้นมันเป็นพื้นที่ของกรมศิลปากร กรมศิลปากรต้องดูแลให้เช่ากันถูกๆ เยอะเยอะไปหมด ต้องบอกว่าตรงนี้เป็นแนวที่เราต้องลอกคลองเพื่อให้การระบายน้ำ และเรียกว่าเป็นแนวคูคลองโบราณ แนวตั้งกำแพงเมือง แนวครองที่เป็นเขต แต่ก่อนนี้ถ้าอาจารย์ไปดูภาพเก่าๆ ก่อนที่จะลอกคลอง บ้านลงมา เยอะเยอะมาก แต่เราก็ลอกไปได้หลายปีนับแต่พี่เป็นเทศมนตรีก็ประมาณปี 30

ถาม ปัญหาของการก่อสร้างบ้านเรือนมันมีก่อนปี 30

ตอบ มีมาก รวมถึงวัดปิ่นที่อาจารย์เคยเห็น ตั้งแต่ไฟไหม้ปี 2511 ตอนนั้นเขตที่ไฟไหม้ คือ เขตถนนพระราม คือ แถวๆ ทำหินทั้งหมด เพราะฉะนั้นคนก็ไม่อยากไปไกลบ้านตัวเอง ตอนนั้นราชการมีที่ว่างตรงวัดปิ่นก็เลยให้อยู่แก๊ซด์ไปก่อน ตั้งแต่ปี 2511 จนถึงปี 2546 – 2547 มันก็ปี พี่เคยได้ประมาณ 48 เกือบ 40 ปีด้วยกัน ถามว่ามีความพยายามไหม พยายาม **Case Study** ศึกษาว่าวัดปิ่นนี้ถูกบุกรุกมาแล้ว เจ้าของนี้บางคนอยู่เมืองนอก แล้วหลายคนก็มีบ้านอยู่แล้ว แต่ตรงนี้เป็นที่เก็บสินค้า คือ จริงๆ ตัวเองก็ไปสร้างบ้านใหม่หมดแล้ว แต่ก็ยังไม่มีที่ที่ยังบุกรุกที่ตรงนี้อยู่ ตอนนั้นพี่เป็นประธานชมรม พี่ก็รู้ถึงความพยายามตรงนี้นานแล้ว แต่ว่าจังหวัดที่มีผู้นำของของจังหวัดใส่ใจ คือ ท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ท่านธนัทเดช ท่านก็ใส่ใจกรณีนี้ ท่านก็เรียกพี่มาขอความคิดเห็น แล้วก็จังหวัดที่ดีที่สำนักศิลปากรมีท่านอนัน ชูโชติ ผอ.สำนัก มาอยู่ด้วย ตอนแรกท่านบอกว่า “ทำยังไงดี ชมรมอนุรักษ์จะเอามวลชนมาทำยังไงดีตรงนี้” เราก็คิดกัน ตอนนั้นก็เป็นช่วงที่เกี่ยวกับในหลวง เราอยากที่จะฉลองครบรอบครองราชย์ คือ ถือโอกาสเอานี้ทำอะไรถวายในหลวงดี พัฒนาบ้านพัฒนาเมือง เราพยายามดึงพระมหากษัตริย์ มาเพื่อให้ประชาชนทำอะไรดีๆ ให้กับบ้านกับเมือง ก็เอาเด็กโรงเรียนวินิตฯ กับโรงเรียนเทศบาลมาพัฒนาตรงวัดปิ่น แล้วใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ ออกข่าวเลยว่า “เด็กฯ จะได้รู้จักวัดปิ่นนะ สอนประวัติ ว่าวัดปิ่นเป็นอะไร ” ให้ตรงนั้นรู้ว่า “เขามาทำอะไรตรงนี้แล้ว” คือ ใช้เยาวชน ใช้แนวทาง ใช้สื่อก่อนมาทำ แล้วท่านรองฯ ก็ให้เราไปหาอาจารย์พิบูลฯ ไปคุยกับบ้านบางบ้านว่าอยากจะทำความดีไหม มีอยู่คนหนึ่งเขาเป็นคุณลุงซึ่งเขาไม่ได้รวยอะไร แต่เขาอยู่ในแถวตลาดเทศบาล ตลาดบนเมือง เขาบอกว่า “เขาอยากคืนพื้นที่” เราก็บอกจังหวัดขอใบประกาศสักใบได้ไหม และก็มีการงานไฟฟ้า เราไปมอบกันในที่ประชุมของหัวหน้าส่วนราชการเลย ให้เขารู้สึกว่าเขาภูมิใจจริงๆ จะทำยังไงให้ทุกคนดีเป็นตัวอย่าง หากคนดีๆ ที่มีจิตใจดีๆ อยากจะคืน

ทำให้แผ่นดิน เพราะตรงนี้เป็นที่แผ่นดิน ที่หลวงอยู่ เราก็ทำข้าวอีก แล้วมีอยู่คนหนึ่งคุณพ่อเขาป่วยอยู่ เราก็เชิญรองผู้ว่าฯ ไปหาที่บ้านเขาเลย ไปขอบคุณ เพราะเขาจะคืนพื้นที่เหมือนกัน ไปขอบคุณเขาที่เลี้ยงผู้ป่วยเลย รองฯ ก็ยอม ประมาณ 4 – 5 ครอบครัวยุคที่เริ่มคืนพื้นที่

ถาม วิธีของอาจารย์นี้เหมือนกับเป็นการอภิธานประมาณนี้ เลยนะครับ

ตอบ ลักษณะนั้น เราก็ไม่ได้ว่าเขาผิด พอเห็นคนนั้นกินคนนี้นะกิน แต่ต้องเสี่ยงต่อการถูกกรณค่า คนที่ไม่อยากคืน ก็แข่ง “ขายนี้จะเผาบ้านแถวนี้ จะไล่ที่เราฯ” คือเราต้องยอมรับสภาพของคนที่เราเห็นแก่ตัว แต่คนที่เห็นแก่บ้านแก่เมืองนี้เราก็เชิดชูยกย่องเขา แต่มันยังไม่หมด ยังอยู่อีกตั้ง 10 ครอบครัวยุคในเมื่อไม่หมดทำอะไร เดินขอก็มีนะอาจารย์ เดินขอตามบ้านที่เขา คือ ตรงนี้เป็นที่เก็บแต่บ้านร้านเขาก็อยุธรณน ไปเดินขอเขา ท่านรองฯ ไปเดินเองเลย พี่ก็ไปเดินด้วย กับคุณนิวัตร ธาราภูมิ ไปเดินขอให้คืนตรงนี้ก็เถอะ คุณก็มีร้านของคุณแล้ว ตรงนี้คุณเอาไว้เก็บของกินเถอะ ใช้ทุกวิธีแล้วเดินขอก็แล้วอะไรก็แล้ว คุณนิวัตร ธาราภูมิ ก็ไปเดินขอกับพี่ เพราะเป็นคนแถวนี้ คุณนิวัตรก็ถูกว่าว่าได้ที่มันต้องเอามาสร้างอะไรแน่เลย คือทุกคนไม่มีศีลเลย พี่ไปทำอะไรเพื่อวัดป็น หลังจากนั้นจึงต้องใช้กฎหมาย คุณอนันต์ สุขโชติ บอกว่าผมใช้กฎหมาย แกก็บอกว่า “แล้ว ผอ.สำนักฯ คนอื่นๆ ทำไมไม่ใช้แล้วทำไมท่านถึงคิดใช้ ในเมื่อมันควรจะใช้ได้ตั้งนานแล้ว” แล้วพอเขาใช้กฎหมาย ไม่นานก็สำเร็จก็ออกมาเป็นวัดป็นสว่างามอย่างที่เห็น แต่จะเห็นว่ากลยุทธ์ที่ใช้มันหลายวิธีการกว่าที่จะได้มาประชุมกับเจ้าของครอบครัวประชุมกันหลายยกมากๆ จนสรุปคือกฎหมาย

ถาม สรุปแล้วก็คือทั้งในอดีตและในปัจจุบันเรื่องของการบุกกรุโกโบราณสถาน ในจังหวัดลพบุรี บางพื้นที่ก็มีการออกไปได้

ตอบ บางพื้นที่ ถ้ามันไม่วิกฤต หรือว่ากรมศิลปากรยังไม่ทำอะไร

ถาม แต่ว่าจุดอื่นมีการแก้ไขปัญหายังไง

ตอบ มันยังไม่ชัดเจน เพราะว่าจริงๆ เรามองเห็นว่ามันควรจะทำอีกตั้งหลายจุด ยกตัวอย่างเช่น จุดตรงประตูเมือง ข้างหลังประตูเมือง ตรงประตูชัย ข้างหลังตอนน้ำท่วมนี้ละเลย เขาก็อยู่กันอย่างลำบาก และเขาก็อยู่กันอย่างไม่ถูกต้อง แต่ก็ยังมีการปล่อยปะละเลย ตรงนี้เป็นหน้าที่ของกรมศิลปากร ต้องไปใส่ใจแล้วจะต้องไม่ให้มาบุกรุกเพิ่มมากขึ้น ตรงนี้มันควรจะเป็นหน้าที่กรมศิลปากร ชมรมอนุรักษ์ฯ จะไปนั่งทำได้อย่างไรหมดทุกจุดๆ แต่ว่าจุดนี้มันเป็นจุดจุดตามากเนื่องจากอยู่กลางเมืองบ้านเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ก็สวยงามสง่า ถ้าตรงนี้พอเราเคลียร์ไป เห็นว่าก่อนหน้านี้จะมีการเอาวงออร์เคสตรามาเล่น ล่าสุดนี้มีโขนมาเล่น ตรงนั้นแหละทำอะไรก็ได้ให้มันมีแอคทีวิตี้ ให้คนในบ้านในเมืองเห็นโบราณสถานที่สวยงามแล้วก็เข้าไปใช้ได้อย่างมีความสุข อันนั้นมันต้องมีกลยุทธ์เสริมเข้าไปด้วย

ถาม อาจารย์ครับ ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน อาจารย์มีข้อเสนอแนะอะไรบ้างไหมครับ

ตอบ ต้องให้ความรู้ประชาชน ให้เขาตระหนัก ถ้าเฉพาะกลุ่มเรากลุ่มเดียวไม่ได้ และสิ่งที่สำคัญที่สุดเราต้องลงไปทำที่เขาชน ถ้าเขาชนได้เห็นความสำคัญ อย่างโรงเรียนพี่สมัยก่อนพี่จะไม่จัดออกทัศนศึกษาต่างจังหวัด พี่ให้นโยบายเลยเด็กต้องรู้ตัวรู้ตนของตัวเอง วังนารายณ์ วัดญาณรังศรี สวนสัตว์สระแก้ว ไม่ต้องไปที่ไหน อันตรายก็อันตราย เอาบ้านเอาเมืองเราก่อน รู้จักบ้านเมืองเราก่อน ถ้าเด็กโตน้อยไปเขื่อนป่าสัก

ถาม อาจารย์ทำให้ผมคิดถึง คนที่มาพบกับผมเรื่องหนึ่ง เขาบอกว่า “เขาอยู่ต่างประเทศ เขาบอกว่าง่ายมากที่สุดเลยวิธีการที่จะทำการอนุรักษ์เมืองคือปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ให้เด็กรู้ว่าเมืองนี้ความสำคัญมันอยู่ตรงไหน พระนารายณ์คือใคร เขามาก่อตั้งเมื่อปีเท่าไร สามารถอธิบายได้ชัดเจนเลยถึงประวัติความเป็นมาของเมืองลพบุรี”

ตอบ ถูกต้อง นั่นแหละ ซึ่งจริงๆ ถ้าพูดไปแล้ว อย่างเมื่อวานพี่ได้ประชุมกับท่านผู้ว่าฯ ท่านผู้ว่าฯ บอกว่า ท่านฯ ก็เน้นอยากให้เขาชน เมื่อนั้นจริงๆ แล้วถ้าท่านผู้ว่าฯ ลงเต็มตัว ขบวนแห่ก็ต้องตั้งโรงเรียนเลย โรงเรียนข้างนอกก็ต้องมาดู พระนารายณ์อยู่ไกลใช้ไหม มาดูตรงพระปรางค์สามยอด เด็กโตน้อย เด็กเล็กอนุบาลก็ไม่ได้เห็น ขบวนแห่ตรงไหน เด็กไปประจำจุดตรงไหน ต้องให้เด็กคือ เราไม่สั่งก็ไม่ได้นะ ถ้าจะบอกว่า “เฮ้เด็กๆ ให้พ่อแม่ไปดูก็ได้” หรือไม่ยังงั้นก็ต้องสั่งรายงาน เด็กชอบทำรายงาน อาจารย์ก็ชอบสั่งเด็ก ไปทำรายงานวาดรูปขบวนแห่ที่ประทับใจ ตัวละครที่ประทับใจ เนื้อหาประวัติศาสตร์ในขบวนนั้นมันเป็นอย่างไร เราต้องให้งานให้เด็กค้นคว้า ตัวนั้นตัวอะไรที่นั่นเสียงอยู่นะตัวไหน ตัวนี้คือตัวอะไร เขามีความสำคัญในสมัยประวัติศาสตร์ยังงั้น ต้องให้เด็กได้ศึกษาอย่างลุ่มลึกเข้าไปให้เห็นว่า ทำไมฝรั่งเศสถึงมีความสัมพันธ์กับเรา และเปอร์เซียคืออะไร ไม่อย่างนั้นเด็กก็จะไม่รู้ ยกตัวอย่าง อย่างลูกพี่ พี่ให้ลูกไปเล่นแสวงเสียงทุกวัน เดียวนี้ แม่เราต้องไปดูที่พระที่นั่งที่พระนารายณ์เสร็จสวรรคตพระที่นั่งสุทธาสวรรค์ เด็กรู้แล้ว เพราะฉะนั้นการอะไรที่จะทำให้ลูกเรารู้หรือเขาชนรู้ คือ ต้องเข้าไปคลุกเข้าไปเล่นอยู่ในวัง ไปเล่นมอญซ่อนผ้าในนั้น ไปดูการแสดงแสวงเสียงไปดูพระที่นั่งสุทธาสวรรค์เขามีอะไร ต้องให้เด็กได้ซึมซับบ่อยๆ

ถาม นั่นก็คือ เกิดจิตสำนึกขึ้นมา

ตอบ อาจารย์ไปเจอผู้หญิงจีนเขาเป็นนักวิจัย เขามาทำวิจัยที่วังนารายณ์ เขาไปถามคนข้างๆ วังถามว่าเคยเข้าวังไหม ไม่เคย บางร้าน บางคน ถามว่าทำไมไม่เคย ก็เห็นอยู่ทำไมต้องเข้า

ถาม ก็คือเห็นแต่วังแต่ไม่เคยทราบความเป็นมาของวังเลย นอกจากแนวทางของการตระหนักแล้ว อาจารย์มีอย่างอื่นอีกไหม

ตอบ ครูก็ต้องรู้ด้วย เหมือนกับว่า อัตลักษณ์ของจังหวัดก็ต้องสอดคล้อง เหมือนกับโรงเรียนกับจังหวัด ก็ต้องไปด้วยกัน เหมือนตอนนี้ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดฯ มอบโรงเรียนทุกโรงเรียน ต้องรู้ภูมิปัญญา บ้านเมือง และศึกษาตัวตนของชุมชนของตัวเองว่าตัวเองไทยพวน ไทยยวน ไทยรามัญ มันมีต้นตอของมันมาอย่างไร โรงเรียนต้องรู้ เด็กต้องรู้ ถ้าผู้ใหญ่สั่งมาแบบนี้โรงเรียนก็ต้องสนองด้วย ที่จริงไม่ต้องรอให้ผู้ใหญ่สั่งหรือออกเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเลย เด็กต้องรู้ตัวตนของชุมชน ของเมือง ตัวนี้สำคัญแล้วครูก็ต้องรู้ด้วย ครูนี่สำคัญถ้าครูไม่รู้อย่าไปคิดว่าเด็กจะเอาอะไรมารู้หรือ ครูก็ต้องรู้ อย่างชมรมอนุรักษ์จัดประจำ คือ การสัมมนาให้ความรู้บ้านเมือง อย่างล่าสุดที่ชมรมอนุรักษ์ ทำนิทรรศการ เทิดพระเกียรติพระนารายณ์ ก็จัดสัมมนาให้ครูรู้และจัดทัวร์ในวัง ต้องทำบ่อยๆ บางทีครูก็ได้กลุ่มเดียวแต่ครูลพบุรีมีตั้งเยอะ จังหวัดลพบุรีมี 11 อำเภอ แต่ครูมาแค่ 100 กว่าคน มันไม่ทั่วจะทำอย่างไร

ถาม อาจารย์ครับแล้วเกี่ยวกับเรื่องของการกำหนดเขตโบราณสถาน อาจารย์คิดว่ามันเป็นปัญหา ในลพบุรีไหม เพราะว่าโดยหลักแล้วเราจะเห็นป้ายประกาศว่า “ใครบุกรุกอะไรอย่างนี้เป็นความผิด” แต่ผมก็ยังเห็นว่ามีกรรูกกันอยู่เรื่อย มันไม่มีการกำหนดเขตที่มันชัดเจน

ตอบ ก็อย่างที่บอก ต้องแจ้งให้ประชาชนทราบ ถ้ามันรุนแรงก็ต้องใช้กฎหมายอย่างที่ทำ ซึ่งถ้าทำ ดีกว่าไม่ทำ ไม่อย่างนั้นเมืองก็จะยิ่งแย่มันจะยิ่งเสื่อมไปเรื่อยๆ

ถาม อาจารย์พอจะทราบไหมครับว่ามันมีกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตโบราณสถาน เมื่ออธิบดี กรมศิลปากรประกาศเป็นโบราณสถานแล้ว ก็มีอำนาจที่จะกำหนดเขตโบราณสถาน ที่นี้ผมอยากถาม อาจารย์ว่า อาจารย์รู้ไหมว่าจริงๆ แล้วเขตโบราณสถานมันจริงๆ แล้วมันอยู่ขนาดไหน

ตอบ ถ้าเขตเมืองเก่าที่เขาบอกก็จะแค่ 1.729 ตารางกิโลเมตร มันรวมพื้นที่บางส่วนของเขตเทศบาล เท่านั้น เขากล่าวว่าถ้าเอาทั้งหมดทั้งเขตเทศบาลมันจะทำอะไรยาก เขาก็เลยค่อยๆ กำหนดเขตเมืองเก่าแค่เฉพาะหลังทางรถไฟไป ก็เลยค่อยๆ ทำ แต่ถ้าไม่ทำเลยจะยิ่งแย่

ถาม คือในเขตเมืองเก่ามันก็จะมีโบราณสถานหลายจุด และแต่ละจุด เช่น แนวประตูชัย, คลองเรือ (คูเมืองเดิม) ก็ถือว่าเป็นโบราณสถาน ที่นี้ปัญหาที่มันมีการบุกรุกผมเข้าใจว่าจริงๆ แล้วประชาชน อาจจะยังไม่รู้ว่าเขตโบราณสถานที่แท้จริงมันห่างประมาณไหน

ตอบ ก็อย่างที่บอกว่าเมื่อไรที่ประกาศก็ต้องแจ้งให้ประชาชนที่อยู่ในเขตของศิลปากร ทราบว่า คุณจะต้องทำอะไรไม่ได้ หรือตรงนี้อยู่ไม่ได้แล้วนะ มันได้แค่ไหน คุณจะต้องบอก

ถาม อาจารย์ครับอีกเรื่องหนึ่งก็คือ กรณีศึกษาวัดสันเปาโล วัดสันเปาโลมันมีตึกที่ก่อสร้างแล้วมัน บังโบราณสถานวัดสันเปาโลเลย

ตอบ และเราก็ใช้เงินของมูลนิธิซื้อตึกมาถาวรหนึ่ง และก็ทุบแล้วส่วนหนึ่ง แต่มันยังไม่หมด ซึ่งจริงๆ ตรงนั้นจะว่าไปแล้วมันเป็นพื้นที่ที่สมเด็จพระนารายณ์ให้เป็นวัด ไม่รู้มันออกเอกสารสิทธิไปได้ตั้งแต่

เมื่อไร ที่นี้พูดถึงจุดอีกจุดหนึ่งแถวๆ คลองเรือก(คูเมืองเดิม)ก็ออกเป็นเอกสารสิทธิไปได้ ซึ่งจริงๆ ตรงนั้นมันเป็นที่ดินกรมศิลปากร นี่ก็สิ่งที่จะต้องเป็นปัญหาเอาไว้ว่า มันทำไมถึงเป็นอย่างนั้น อย่างวัดสันเปาโลตอนนี้มันทุบตึกไปแล้วตึกหนึ่ง แต่ยังมีที่ที่ยังเป็นที่เอกสารสิทธิของคนอื่นอยู่ ของเอกชนเรายังซื้อได้ไม่หมด ซึ่งอยู่ที่กรมศิลปากร ว่าจะทำยังไงที่จะเปิดมุมมองให้ออกมาสง่างาม ยิ่งถ้าเกิดว่าไม่ได้ซื้อที่ ตอนนี้เท่าที่รู้คือในหลวงไม่ได้รับพระราชทาน เราจะถวายแต่ในหลวงไม่ได้รับ สำนักพระราชวังไม่ได้รับที่ตรงนี้ที่เราซื้อไว้ก็ยังเป็นประเด็นอยู่ว่ามูลนิธิของพ่อค้าของนี่ซื้อมาจะเป็นกรรมสิทธิ์ใคร เราซื้อมาแล้วซื้อจากเขาแล้วก็ยับยั้งการสร้างตึก

จบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์
หัวหน้ากลุ่มงานโบราณคดี
วันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2555

ถาม ขอให้ช่วยแนะนำตัวเอง

ตอบ ข้าพเจ้าหัวหน้ากลุ่มงานโบราณคดี สำนักงานศิลปากรที่ 4 ลพบุรี

ถาม เกี่ยวข้องอย่างไรเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานนี้ พอจะบอกบทบาทหน้าที่ได้ไหม

ตอบ มีหน้าที่ในการดูแลโบราณสถาน สำรวจขุดค้นและขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โดยมีหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เราไม่ใช่เจ้าของคนเดียว มีหน่วยงานอื่นที่ต้องร่วมกันดูแล เช่น ราชพัสดุ มีหน้าที่ดูแลสาธารณะประโยชน์เพื่อการสาธารณะตามวัตถุประสงค์ของสถานที่นั้น เป็นต้น

ถาม ปัญหาที่เกี่ยวกับการทำให้โบราณสถานเสียหายในเขตลพบุรีมีอย่างไรบ้างตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ตอบ ในอดีตมีการเข้าไปปลูก มีการอพยพเข้าไปปลูกบ้านเรือนบริเวณคลองเรือและประดูชัย มีการบุกรุกเข้าไปสร้างโกดังเก็บสินค้า ร้านค้า และที่อยู่อาศัย ในบริเวณวัดปิ่น นอกจากนี้ยังมีการสร้างร้านหนังสือนายอินทร์ติดกับโบราณสถาน หรือบริเวณวัดสันเปาโลมีการก่อสร้างอาคารติดเขตโบราณสถานและสูงจนบดบังโบราณสถาน มีการออกโฉนดที่ดินทับที่ดินซึ่งเป็นโบราณสถาน

ถาม ปัญหาการกำหนดเขตโบราณสถาน

ตอบ ก่อนอื่นต้องเข้าใจคำว่าโบราณสถานก่อน โดยแบ่งโบราณสถานออกเป็น โบราณสถานที่มีเจ้าของ และโบราณสถานที่ไม่ใช่เจ้าของ และยังมีโบราณสถานอีกประเภทหนึ่ง คือ โบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนและไม่ขึ้นทะเบียน ลพบุรีมีโบราณสถานส่วนหนึ่งที่ขึ้นทะเบียน เช่น วังนารายณ์ ปรางสามยอด และมีการขึ้นทะเบียนอยู่ 2 อย่าง คือ ขึ้นทะเบียนแบบกันเขต กับขึ้นทะเบียนแบบไม่กันเขต การไม่กันเขตนั้น เนื่องจากว่า แต่เดิมพระราชบัญญัติก่อนปี พ.ศ.2504 มีพูดไว้อยู่ข้อหนึ่งว่า โบราณสถานที่มีชื่อมาก่อนหน้านี้ มาตรา 8 บรรดาโบราณสถานที่อธิบดีกรมศิลปากร ได้จัดทำบัญชีหรือได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อนที่พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ จะใช้บังคับ คือ อยู่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2470-2480 มีโบราณสถานอยู่กลุ่มหนึ่ง ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ในสมัยนั้นจะขึ้นไว้แต่ชื่อสืบเนื่องมาจาก พ.ศ.2498 มีกฎหมายที่ออกใช้บังคับในขณะนั้น แต่พอกฎหมายปี พ.ศ.2504 เกิดขึ้นได้มีการประกาศเขต แต่ในขณะนั้นไม่มีการประกาศแน่ชัดว่าเอากี่เมตร ณ บัดนี้ ก็ยังไม่การกำหนดที่แน่ชัด ใช้ดุลพินิจแล้วก็ใช้แนวปฏิบัติที่ถือกันมาโดยทั่วไปที่ให้ไว้ 20 เมตร แต่ก็ยังไม่แน่ชัดว่า 20 เมตร จากตรงไหน จากตัวโบราณสถานหรือขอบของโบราณสถาน

ถาม พื้นที่บางพื้นที่มีปัญหาระหว่างพื้นที่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนกับพื้นที่ที่เป็นโบราณสถาน จากการที่ผมได้สัมภาษณ์นายช่างรางวัลที่ดิน ได้บอกว่า พื้นที่บางพื้นที่มีโฉนดที่ออกในสมัยรัชกาลที่ 5

ที่ของกรมศิลปากรที่ใช้แผนที่แบบราบ แต่ไม่ตรงกัน กรมศิลปากรจึงเข้าไปคำนวณและทำให้เกิดปัญหาขึ้น อยากทราบว่ากรมศิลปากรแก้ปัญหาอย่างไร

ตอบ รัชกาลที่ 5 ออกโหนดก็ต้องดูวัตถุประสงค์ ต้องดูว่าปัจจุบันออกโหนดผิดบ้างไหม สมัยนั้นความรู้ยังไม่ถึง การออกโหนดผิดก็มีบ้าง ซึ่งทำให้ลูกบ้างผิดบ้าง บางแปลงเป็นบึงน้ำก็ยังมี การออกโหนด แม้กระทั่งหลวงเองก็ยังมีการทำผิด ที่บ้านพักคนชราเป็นหนองน้ำทั้งแปลงก็มี หรือแม้แต่สถานีตำรวจเป็นบึงทั้งแปลงก็มี อันนี้ไม่โทษว่าผิดถูกอย่างไร คือว่าโบราณคดีเข้าไปก็งานซ้ำ

ถาม ตรงนี้มีปัญหาอยู่ใช่ไหมครับ

ตอบ ยังมีปัญหาอยู่ค่ะ ถ้ากรมที่ดินคิดว่าโหนดที่ดินที่ออกมาสมัยรัชกาลที่ 5 ถูกต้องเสมอ ก็จะมีปัญหาแบบนี้ในลพบุรี และไม่สามารถออกโหนดได้ด้วย หากไม่มีการแก้ไขปัญหานี้

ถาม แล้วทำอย่างไร

ตอบ ก็ต้องออก

ถาม ลพบุรีในส่วนที่เป็นปัญหามากก็คือการบุกรุกแนวคูเมืองใช่ไหมครับ มีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้างในการแก้ไขปัญหานี้

ตอบ อยากเสนอแนะว่า อยากให้มีการเวนที่ดินคืน และจัดที่ชุมชนใหม่ให้กับชาวบ้านที่เข้าไปบุกรุกอาศัยอยู่ในบริเวณเขตโบราณสถาน

ถาม จากที่ผมศึกษาโบราณสถานมา ผมมีความคิดว่า ในด้านการอนุรักษ์โบราณสถานมักจะมีปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ที่ดิน ผังเมือง และราชพัสดุ

ตอบ มันเป็นไปโดยปริยาย เนื่องจากมันเป็นเขตโบราณสถาน เราไม่รับผิดชอบไม่ได้

ถาม เมื่อมีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงทำให้เรื่องการอนุรักษ์ด้อยลง

ตอบ ใช่ค่ะ จริงๆ แล้วเมืองลพบุรีเป็นเมืองที่มีลักษณะเป็นเมืองนำร่องในการบริหารจัดการร่วมกันในหลายหน่วยงาน

ถาม คุณภคคีคิดว่า ควรมีหน่วยงานเข้ามาทำหน้าที่ดูแลแทนกรมศิลปากรหรือไม่ครับ เช่น ชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานฯ

ตอบ แต่ชมรมอนุรักษ์ฯ ไม่มีความสามารถ ไม่มีอำนาจทางกฎหมาย และไม่มีการจดทะเบียนตามกฎหมาย

ถาม หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแลโบราณสถาน มี 2 หน่วยงานใช่ไหมครับ คือ กรมศิลปากร กับ สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตอบ สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะดูแลเฉพาะสิ่งแวดล้อมรอบโบราณสถานเท่านั้น เช่น จะทำอย่างไรไม่ให้ตึกสูงเข้ามาเบียดโบราณสถาน ใกล้เคียงไป เขาควรจะทำในส่วนพื้นที่รอบนอก ในส่วนของโบราณสถานกรมศิลปากรมีหน้าที่ดูแลอยู่แล้ว

จบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์
เจ้าหน้าที่ สำนักงานที่ดินจังหวัดลพบุรี
วันที่ 17 ตุลาคม 2555

ถาม เริ่มจากแนวคูเมือง มีการปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ติดคลองอยากทราบว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ของใคร

ตอบ เป็นที่กรมศิลปากร ร่วมกับชนารักษ์

ถาม ไม่ใช่ของเอกชนใช่ไหมครับ

ตอบ ไม่ใช่

ถาม อย่างนั้นการอนุญาตก็ขึ้นอยู่กับกรมศิลปากร กับชนารักษ์ที่จะอนุญาต ถึงจะไม่ใช่พื้นที่ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานที่ดิน ที่ดินจะรับผิดชอบเฉพาะกรณีที่ดินที่มีโฉนด ประเด็น คือ คลองเรียกไม่เป็นพื้นที่ ที่มีโฉนด

ตอบ ไม่ใช่ มันเป็นที่สาธารณะเดิม แต่ที่นั่นมันมีชื่อและเป็นคูเมืองเก่า จึงขึ้นกับกรมศิลปากร กับชนารักษ์ ซึ่งการจะจับแปลงให้ราษฎรเช่าชนารักษ์ก็จะมีฝั่งของเขาจะมีฝั่งบริเวณนี้แล้ว ใครเช่าแปลงไหนก็จะมีฝั่ง

ถาม ประเด็นของอาจารย์คือ มันจะมีที่ดินที่เอกชนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์แต่พิพาทกับกรมศิลปากรเรื่องแนวเขต ปัญหาที่ว่าตรงนี้เป็นที่ดินมีโฉนดตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 5 แต่กรมศิลปากรอยากให้เพิกถอน ดังนั้นบริเวณที่ตรงนี้จึงยังเป็นข้อโต้แย้งอยู่ กรมศิลปากร ใช้ พระราชบัญญัติโบราณสถานว่าเมื่อใดประกาศเป็นเขตโบราณสถาน ห้ามก่อสร้าง คุณต้องถูกจำกัดสิทธิ ที่นี้ก็มีเลขมีปัญหาว่าที่ดินที่เอกชนที่สำนักงานที่ดินออกให้มีโฉนด ในกรณีนี้จะมีการใช้วิธีการใดในการเยียวยา

ตอบ ตอนนี้เท่าที่ทราบ ชนารักษ์เขามีนงบประมาณเขากำลังดำเนินการอยู่ โดยชนารักษ์กำลังกันพื้นที่ แนวเขตคูเมืองเก่าคูเมืองเก่า แนวกำแพงเมืองเก่า ที่อยู่ในความดูแลเขากันออกจากราษฎร คือจะปักหลักเขตกันเขตที่แน่นอน ว่าคือบริเวณนี้เป็นแนวเขต คูเมืองเก่าที่เหลือเป็นที่เอกชน

ถาม ตอนนี้มันยังไม่ชัดเจนใช่ไหมครับ

ตอบ ใช่ๆ แต่ตอนนี้ชนารักษ์ เขาร่วมดำเนินการไปบางส่วนแล้ว อย่างคลองสายบัว ที่ผมไปวัดรังวัดเมื่อปีที่แล้วบริเวณกำแพงวัดคลองสายบัว อันนี้ผมสมมุติ เขาก็เริ่มกันแล้วเพราะว่าเวลาไปยื่นเขตกรมศิลปากร จะโยนให้ชนารักษ์ว่าชนารักษ์อยู่ระหว่างดำเนินการกันเขต คือ สำนักงานที่ดินก็ทำอะไรไม่ได้ แต่สำนักงานที่ดินจะทำได้ก็คือกรณีว่า ใช้กฎหมายกับระเบียบของสำนักงานที่ดินเข้าไปคือให้เจ้าของนำรังวัดตามแนวเขต เราตรวจสอบแล้วใกล้เคียงเสร็จ กรมศิลปากร จะรับรองหรือไม่

เราก็สอบถามตามระเบียบปฏิบัติราชการ 30 วัน ถ้าไม่มาเราก็เสนอให้เขาดำเนินการให้ราษฎรไปเลย ถือว่าถูกต้อง เพียงแต่ว่าราษฎรไม่กล้านำเราจะทำไม่ได้ ถ้าราษฎรกล้านำเราสามารถที่จะดำเนินการตามระเบียบได้ เราก็สอบถามกรมศิลปากรไป ถ้ากรมศิลปากรไม่คัดค้านก็คือจบ ถ้าค้านก็ว่าไปตามกระบวนการ โกล่เกลี่ยเสร็จฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องไปฟ้องศาลภายใน 90 วัน ถ้าทั้งคู่ไม่ฟ้องก็ยกเลิกคำฟ้องไป ถือว่าไม่ประสงค์จะดำเนินการต่อ คือ อยู่ที่เจ้าหน้าที่ของที่ดิน ผู้ร้องขอจะนำโฉนดเข้ามาผมก็จะเช็คราวๆ แล้วนำไป ส่วนชนารักษ์กับกรมศิลปากร ค้านหรือไม่ค้านก็ว่าไป ถ้าไม่ค้านผมก็มาปฏิบัติตามระเบียบ

ถาม ทางปฏิบัติ ปัญหาคือว่ามันต้องมีการกันเขตก่อนใช่ไหม

ตอบ ใช่ คือเราตรวจสอบ เราก็จะไม่ให้ล้ำ ตรวจสอบรูปแผนที่ถ้ามันมีการล้ำเจ้าพนักงานเขาก็จะให้กันออก คือว่าเราวัดเสร็จเราต้องเอารูปแผนที่มาวางแล้วมาเทียบรูปเก่า ถ้ามันมีเนื้อที่เกิน มันรุกล้ำเราต้องกันตามระวาง ตามหลักฐานโฉนด

ถาม คือถือโฉนดเป็นเกณฑ์ใช่ไหม

ตอบ ใช่ คือเหมือนลักษณะเดียวกัน มันก็จะเข้ากรณีการตรวจสอบที่สาธารณะเหมือนกัน ถ้าเปรียบเทียบยังงี้มันก็เหมือนกับที่สาธารณะชนิดหนึ่ง คือเวลาเราไปตรวจสอบเราก็ตรวจสอบโฉนดให้เต็ม ที่เหลือคือเป็นที่สาธารณะ การรังวัดแบบนี้ก็เหมือนกัน คือเราก็ตรวจสอบโฉนดให้เต็ม คือให้ใกล้เคียง เนื้อที่อาจจะขาด แต่รูปแผนที่มันได้นั้น คือจบที่เหลือก็คือที่คูเมืองเก่า แต่กรณีที่กรมศิลปากร เขาชอบมาค้านนี้เราจะใช้แผนที่สมัยพระนารายณ์ มาจับว่าของเขาใหญ่กว่านี้ แต่มันไม่ใช่ เพราะอันนี้มันถูกยกเลิกเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 ไปแล้ว มันเพิกถอนไม่ได้ คือ ทางออกก็ถูกต้องเพิกถอน มันต้องไปสู้กันให้ศาลสั่ง ลักษณะนี้มันก็ต้องมีรูปแผนที่อย่างรูปแผนที่ ที่ปรากฏในระวางที่สำนักงานที่ดินที่มีมาตราส่วนยี่ดี่สี่ได้ตรวจสอบได้ มันไม่ใช่ว่าแผนที่อันนั้นมันเป็นรูปลอยไม่มีมาตราส่วน จะยี่ดี่ตรงไหน เขตเขาอยู่ตรงไหน เคลื่อนตรงโน้นก็ได้ตรงนี้ก็ได้ หรือเขตเขาอาจจะ 20 เมตร แต่รูปเขาไม่ได้ลงมาตราส่วนแต่เราดูอาจจะเป็น 20 เมตร แต่ที่จริงไม่ใช่ แต่ของสำนักงานที่ดินมันมีมาตราส่วนควบคุม มันสามารถตรวจสอบได้ว่าโฉนดตำแหน่งมันอยู่ไหน ซึ่งถ้าไม่ตรวจสอบจากระวางค่าหลวง เราก็ตรวจสอบจากระวางภาพถ่ายเราดูรูปแผนที่ไปประกอบกับระวางภาพถ่าย จะเป็นปี 24 ปี 17 ปี 25 ปี 45 มันตรวจสอบได้หมดทุกแผนที่มันจะใกล้เคียงกันหมด ที่นี้เราก็ตรวจสอบได้

ถาม คือแผนที่หลวง

ตอบ กฎหมายรัชกาลที่ 5 ร.ศ.128 พ.ศ.2454 อาจารย์ก็ถ่ายตรงนี้ไปประกอบได้ แนวคูเมือง คือแนวเส้นดำนี้ คือ คลองเรือก อย่างที่สาธารณะมันก็มีบอก พอเวลาผมตรวจสอบมาผมก็ต้องยี่ดี่จากมุมนี้มากกว่าๆ ให้เจ้าของที่ชี้คูคร่าวๆ ถ้าไม่ล้ำที่สาธารณะผมก็ดำเนินการ ลักษณะเดียวกันถ้าล้ำไป

เราก็ต้องกันออก เราไม่สามารถที่จะไปล้ำตรงนั้นได้ เพียงแต่ว่ากรมศิลปากรไม่ยอมเอาแผนที่ประเภทนั้นมาใช้กับเรา ก็เลยเป็นปัญหา คือถ้ามันยอมรับในกฎเกณฑ์ของระวางที่ออกมา มันก็คือจบ

ถาม การเชี่ยวชาญเอกชน ซึ่งได้รับเอกสารสิทธิมาตั้งแต่ ร.5

ตอบ เราดำเนินการได้หลายแบบ แต่บางแปลงที่เจ้าของไม่กล้านำรังวัดเราก็ดำเนินการให้ไม่ได้ แต่ดำเนินการได้คือหลายแปลงแล้ว อย่างตอนนี้วัดป่าธรรมโสภณเขามีปัญหา กรมศิลปากรไปค้านหาว่าวัดป่านำรังวัดผิดโฉนดทับลงไปในคลอง ผมก็บอกว่าผมทำตามแผนที่ระวาง แต่ผมก็ไม่ยึดถือแผนที่ของคุณหรอก ผมยึดตามแผนที่ระวางตามมาตราส่วนมันเชื่อถือได้ แต่ของกรมศิลปากรมันเชื่อถือไม่ได้เพราะเป็นรูปลอย เป็นแผนที่ฝรั่งเศส เป็นแผนที่ลายเส้น ซึ่งยึดถือไม่ได้ มันไม่มีมาตราส่วนกำกับ เราจะไปเช็คได้ยังไง ยังตรงนี้รูปเส้นปะนี่เท่าไร มันไม่มี ใช้ตรงไหนไปจับ ว่าตรงไหนมันกว้าง ยาวเท่าไร อย่างปัญหาที่วัดป่า พวกผมก็ไปรังวัด คือ พอกรมศิลปากร มาปักล้ำเข้ามาวัด ปากก็บอกให้ขยับที่นี้กรมศิลปากร ก็เริ่มคล้อยตาม ก็เริ่มขยับออกไปออกไปก่อน ไม่อย่างนั้นวัดป่าฯ ดำเนินการ เพราะวัดป่าฯ เป็นวัดร้าง เกิดมาตั้งแต่ปี 2222 สมชื่อวัดป่าเลไลย์ ซึ่งกรมศิลปากร ไม่ยอมรับแต่ทางธนาธิกรเขากันแต่รูปแผนที่ในระวาง เขาจะไม่นอกเหนือจากนั้น มันมีหลายที่ อย่างวัดสันเปาโลก็เหมือนกัน ทางเราก็ไปวัด โฉนด ปฏิบัติตามระเบียบไป ที่ติดกรมศิลปากร จะค้านหมดทุกแปลง ถ้าเจ้าของนำเราก็จะวัดไปตามระเบียบ เพราะถือว่าเรามีกระบวนการตามกฎหมาย ตามระเบียบ คือไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดระเบียบก็คือจบ ส่วนเรื่องสิทธิคุณจะไปว่ากันทีหลัง ก็ว่ากันไป ถ้าเกิดศาลสั่งให้กันออก ให้เพิกถอนก็ว่ากันไป สำนักงานที่ดินก็จะดำเนินการตามนั้น

ถาม กรมศิลปากร ไม่ได้มีข้อพิพาทอะไรกับสำนักงานที่ดิน ในเรื่องของกรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่ตามโฉนด รัชกาลที่ 5 กับที่ดินที่กรมศิลปากร อ้าง

ตอบ คือว่าทุกวันนี้ถ้าราษฎรมีที่อยู่ติดกับกรมศิลปากร ถ้าไม่มาขึ้นขอหรือไม่ทำอะไรเกี่ยวกับที่ให้กรมศิลปากร รู้สิทธิ เขาก็จะไม่แย้งไม่ทำอะไรทั้งนั้น นอกจากบางแปลงเขาอาจจะไปดูแล้วเขาก็ทำหนังสือมาว่า แนวเหมือนจะรุกล้ำ เราก็ทำอะไรไม่ได้ ถ้าราษฎรไม่มาขึ้นขอวัด เราก็ไม่มีอำนาจที่จะไปดูว่ารุกล้ำจริงหรือเปล่า มันก็เป็นเรื่องระหว่างกรมศิลปากร กับราษฎร คือ ราษฎรมาขึ้นคำขอ เราไปวัดเราก็แจ้งกรมศิลปากร กรมศิลปากร มาคัดค้าน ก็ว่าไปตามกระบวนการ

ถาม ที่อาจารย์สัมภาษณ์กรมศิลปากร มา กรมศิลปากร เหมือนว่าสมมุติว่าถ้าเกิดเราออกโฉนดที่ดินไปสมัย ร.5 แต่ปัญหาคือ ว่ามันทับแนวกำแพงเมืองเก่า อย่างเช่น เนินดินที่มันเป็นแหล่งโบราณคดี

ตอบ การรังวัดนี้ส่วนมากถ้าที่ติดกำแพงจะไม่มีล้ำ จะไม่มีล้ำขึ้นไปบนกำแพงเมือง

ถาม แต่กรมศิลปากร จะกันจากแนวกำแพงเกิน

ตอบ เกินขอบเขต สมมุติว่าแนวกำแพงอยู่แค่นี้ กรมศิลปากร จะกันออกจากแนวกำแพงอีก 40 เมตร แต่ไม่ใช่กันแค่ตัวกำแพง อาจจะกันกำแพงออกมา 3 – 4 เมตร เพื่อกันดินตก ก็จะกันแค่นั้นก็จะเป็นโฉนด

แต่ไม่ใช่ผมถึงบอกว่ากรมศิลปากร ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน และกรมศิลปากรก็ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านไม่ไปตรวจสอบ แนวเขตมันคือแนวเส้นดำ คูเมืองเก่าก็แค่นี้ แต่คุณจะทำแผนที่ไหนมา จับที่ข้างเถอะ เราก็จะยึดตามนี้ เราจะไม่ยึดแผนที่คุณ กรมศิลปากร จะเอาตัวไหนมาอ้าง จะเถียงว่าอย่างไร จะจัดที่ให้เขาใหม่ ก็ต้องไปว่ากันตามกระบวนการอีกรอบหนึ่ง

ถาม ที่นี้ปรากฏสามยอด คือในเว็บไซต์ลงว่ามีที่เอกชน คือ ร้านนายอินทร์สามารถออกโฉนดได้

ตอบ ไม่ใช่ ร้านนายอินทร์จะอยู่ข้าง ก็คือติดกับปรากฏสามยอด ที่ตรงนี้คือตัวพระปรากฏฯ ร้านนายอินทร์น่าจะอยู่ข้างนอก

ถาม ตรงนี้เป็นที่มีโฉนดใหม่ครับ

ตอบ คือ ถามว่าตรงนี้มีโฉนดใหม่ ก็มี ช่วงนี้มีโฉนด คือเรายังไม่รู้ว่าขอบเขตของพระปรากฏสามยอด คือในรูปบอกแค่นี้ แต่ตัวจริงถึงไหน

ถาม แสดงว่าถ้าอาจารย์ไปสัมภาษณ์ ก็ต้องไปสัมภาษณ์ร้านนายอินทร์ว่ามีโฉนดใหม่ เลขที่อะไร

ตอบ ถ้าเขาบอกเลขที่โฉนดไม่ได้ ถ้าเกิดเขาบอกเลขที่โฉนดไม่ได้ก็จดชื่อเขาว่าเจ้าของโฉนด ชื่ออะไรก็มาปรีนที่นี้

ถาม กรณีนี้อาจจะมีปัญหา

ตอบ คือตรงนี้นั้นเป็นที่ริมทางรถไฟหมด ก็ไม่รู้ว่าที่ริมทางรถไฟเดิมโรงแรมเมืองทองเช่าอยู่หรือ เป็นกรรมสิทธิ์ของเขาเอง มันก็ต้องมาเช็กดู

ถาม จุดสุดท้ายคือจุดแนวกำแพงเมืองด้านประตูชัย

ตอบ ตรงประตูชัยฯ ประตูชัยฯ อันนี้ก็กำแพงเมืองเก่ามันก็จะคู่กัน ไป ตรงนี้ก็จะกำแพงดิน อันนี้คูเมือง คู่กัน ตรงนี้ก็จะโฉนด แต่ถามว่าปัจจุบันตรงนี้มีคนอยู่เยอะ ตรงนี้ผมไม่รู้ว่าธนาคารหรือกรมศิลปฯ จัดให้เช่าหรือเปล่า แต่มีประราษฎ์อยู่เยอะ แต่ตัวกำแพงดินตัวสันดินที่เห็นอยู่นี้ แต่ข้างหลังประมาณ 20 เมตรกว่าๆ รัศมีจากตัวกำแพงดินไปแล้ว

จบการสัมภาษณ์